Stenogrammid

XIII Riigikogu, II Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 26.10.2015, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine
1. 15:05 Arupärimine Eesti tegevuskava kohta Euroopat tabanud pagulas- ja immigratsioonikriisis (nr 69)
2. 15:57 Arupärimine haridusliku erivajadusega (HEV) õpilaste õppetöö tulemusliku korraldamise kohta (nr 70)
3. 16:30 Arupärimine Euroopa Liidu eesistujamaa rolli täitmise kohta 2018. aastal (nr 75)
4. 16:58 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:00 Esimees Eiki Nestor
Tere, Riigikogu! Eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Vabariigi Valitsuse nimel Heili Tõnisson, palun!

15:00 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson
Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna neli seaduseelnõu. Esiteks, Euroopa Liidu liikmesriigist ebaseaduslikult väljaviidud kultuuriväärtuste tagastamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust kultuuriminister Indrek Saar. Teiseks, tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski. Kolmandaks, Tagatisfondi seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Ja neljandaks, 2015. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnimetatud kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Sven Sester. Aitäh!

15:01 Esimees Eiki Nestor
Viktor Vassiljev, palun!

15:01 Viktor Vassiljev
Härra Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsioonil on au üle anda ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille sisu on see, et üle 63-aastased isikud, kes on ravikindlustatud – vanaduspensionärid ja töövõimetuspensionärid, kes saavad nn proteesihüvitist summas 255,65 eurot kord kolme aasta jooksul –, võiksid sama raha eest endale lubada ka hambaravi, mitte tingimata proteese. Asja ajalugu on selline, et meie n-ö hambaravi kontseptsiooni on ma ei tea mis teoreetikud välja töötanud sellisel viisil, et kuni 19. eluaastani saab haigekassa kulul hambaid ravida, aga alates 63. eluaastast juba ainult proteese muretseda. Mis siis vahepeal tuleb teha? Vahepeal, 19. kuni 63. eluaastani peavad inimesed truualamlikult kaotama kõik oma hambad, et saaks proteesid suhu. Aga kuna inimesed millegipärast seda ei tee, ikkagi kõpitsevad hambaid oma raha eest, siis ongi olukord selline, et 63-aastane inimene ei ole veel totaalproteesiga, vaid tal on oma hambajuurikaid, mis vajavad ravi. Ei ole valusamat asja kui seesamune hambaravi, eriti veel oma raha eest, ilma haigekassa toeta. Niisiis, 300 000 inimest, pensionisaajat, ootab, mis sellest eelnõust saab. Ja osa neist on võib-olla ka koalitsioonisaadikute valijad. Kui koalitsioonisaadikud selle eelnõu välja hääletavad või läbi kukutavad, siis tühja inimesed neid enam valivad. Palun seda eelnõu toetada! Aitäh!

15:03 Esimees Eiki Nestor

Olen juhatuse nimel vastu võtnud viis eelnõu, mis lähevad menetlusse kodu- ja töökorra seaduse alusel. Palun teeme kohaloleku kontrolli!
Kohaloleku kontroll
Saalis on 88 rahvasaadikut, mujal 13. Nüüd nädala päevakord, Riigikogu täiskogu II istungjärgu 6. töönädala päevakord.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele nädala päevakorra kinnitamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Päevakorra kinnitamise poolt oli 85 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 1. Päevakord on kinnitatud.

---

1. 15:05 Arupärimine Eesti tegevuskava kohta Euroopat tabanud pagulas- ja immigratsioonikriisis (nr 69)

15:06 Esimees Eiki Nestor
Alustame. Kõigepealt on Riigikogu liikmete Jaak Madisoni, Martin Helme, Henn Põlluaasa, Mart Helme, Uno Kaskpeiti, Raivo Põldaru ja Arno Silla esitatud arupärimine. Arupärijate nimel Jaak Madison, palun!

15:06 Jaak Madison
Austatud Riigikogu esimees! Kallid kolleegid, austatud peaminister! Esitasime EKRE fraktsiooni nimel härra peaministrile arupärimise Eesti tegevuskava kohta praegu Euroopas valitsevas pagulas- ja immigratsioonikriisis. Lühidalt sissejuhatuseks. Sellest ajast, kui me esitasime arupärimise, on üht-teist muutunud. On tulnud veelgi tuhandeid immigrante illegaalselt Euroopa Liitu, ületanud NATO välispiiri. Sellest johtuvalt on meil kõigil kindlasti tekkinud väga palju küsimusi, millele me tahaksime vastuseid saada ja mis seletavad meile kiiresti ära, milline on Eesti tegevuskava selles kriisis. Kui juunikuus, peale jaanipäeva toimunud Euroopa Ülemkogul sai Eesti arvuks kuni 180 inimest ja äsja, kolm kuud tagasi, oli Eesti maksimaalne võimekus vastu võtta kuni 200 isikut, siis nüüdseks on see arv tõusnud 550-ni. Meid paneb hämmelduma, et Eesti võimekus kasvab väga lühikese perioodiga, mõne päevaga, kolossaalsetes mõõtmetes. Meid huvitab, kuhu see veel võib kasvada. Selle tõttu oleme esitanud viis küsimust, millele me ootame vastuseid. Esiteks, millisele volitusele või mandaadile tuginedes olete lubanud vastu võtta varem nimetatud kuni 180 inimesele lisaks 373? Teiseks, miks on teie juhitud valitsuse liikmed luisanud, kui lubasid nii opositsioonile, valijatele kui ka kõigile Eesti elanikele, et Eesti võtab kahe järgneva aasta jooksul vastu kuni 180 isikut, mitte rohkem? Kolmandaks, mille tõttu on Eesti võimekus vastu võtta pagulasi, immigrante kasvanud 276,5% ehk 200-st isikust 553-ni? Neljandaks, kui palju läheb riigieelarvest maksma Eesti võimekuse kasvatamine pagulaste ja immigrantide vastuvõtuks? Ja viiendaks, rõhudes solidaarsusele ja Euroopa ühtsusele, mida nüüdseks enam väga palju järel ei ole, kust jookseb Eesti ülempiir pagulaste ja immigrantide vastuvõtuks? Aitäh!

15:08 Esimees Eiki Nestor
Arupärimisele vastab peaminister Taavi Rõivas. Palun!

15:08 Peaminister Taavi Rõivas
Austatud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Vastan teie küsimustele. Esimene küsimus: "Millisele volitusele või mandaadile tuginedes olete lubanud vastu võtta eelnevale kuni 180 isikule lisaks 373 isikut?" Euroopa Liidu läbirääkimistel on Eesti riigi esindajad lähtunud 10. septembri Vabariigi Valitsuse ning 11. septembri Euroopa Liidu asjade komisjoni istungil heaks kiidetud seisukohast, et Eesti on valmis kriisiolukorras vastu võtma sõjapõgenikke, arvestades Eesti riigi võimekust, rahvastikku ja majanduse osakaalu Euroopa Liidus ning sõjapõgenike soovi Eestisse ümber paikneda.
Teine küsimus: "Miks on Teie juhitud valitsuse liikmed valetanud, kui lubasid nii opositsioonile, valijatele kui kõigile Eesti elanikele, et Eesti võtab vastu kahe järgneva aasta jooksul kuni 180 isikut?" Euroopa Liidu siseministrite 20. juuli kokkuleppega tõepoolest selline arv Eestile osaks jäi. Paraku oli juba augustiks rändesurve teatud liikmesriikidele, sh näiteks Itaalia, Kreeka, Ungari, hüppeliselt kasvanud. Seetõttu esitas Euroopa Komisjon 9. septembril ettepaneku abistada eesliiniriike sinna saabunud kaitset

vajavate isikute ümberpaigutamise kaudu.
Kolmas küsimus: "Millest tulenevalt on Eesti võimekus vastu võtta pagulasi ja immigrante kasvanud 276,5% ehk 200 isikult 553 isikuni?" Eesti on eespool kirjeldatud sündmustest lähtudes pidanud oma võimekuse ümber hindama. Ja loomulikult on meil võimalik ka ise oma võimekusse panustada, et olukorraga toime tulla.
Neljas küsimus: "Kui palju läheb riigieelarvest maksma Eesti võimekuse kasvatamine pagulaste ja immigrantide vastuvõtuks?" On täiesti selge, et täpsed arvud on seda väiksemad, mida kiiremini me suudame põgenikud integreerida ja tööle aidata. Aga seda võib öelda küll, et see hulk inimesi, millest praegu juttu on, on Eestile jõukohane. Täpsed arvud, nagu öeldud, sõltuvad väga paljudest asjaoludest. Konkreetsete numbritega spekuleerimine oleks minu hinnangul ennatlik. Tähtis on teada ka seda, et meil on võimalus päris suures ulatuses kasutada Euroopa Liidu struktuurifondide raha, mis on spetsiaalselt selleks otstarbeks eraldatud.
Viies küsimus: "Rõhudes solidaarsusele ja Euroopa ühtsusele, siis kus jookseb Eesti ülempiir pagulaste ja immigrantide vastuvõtuks?" Rahvusvahelise kaitse valdkond sõltub suuresti välisteguritest, näiteks looduskatastroofidest, poliitilise olukorra pingestatusest kolmandates riikides jne. Seetõttu ei ole võimalik väga täpselt prognoosida, kui palju esitatakse Eestile rahvusvahelise kaitse taotlusi n-ö tavaolukorras ning kas ja kuidas Euroopa Liidu sees kaitset vajavad inimesed ümber jaotatakse. Praegu on fakt, et mitmete liikmesriikide varjupaigasüsteemid on sattunud ränga surve alla ning nendel riikidel on väga raske sellega üksi toime tulla. Seni on Euroopa Liidu kriisimeetmete põhimõte kaitset vajavate isikute ümberjagamisel olnud selline, et vaid osa kaitset vajavatest isikutest jagatakse proportsionaalselt ülejäänud liikmesriikide vahel. Samalaadne süsteem rakenduks loomulikult ka Eestile, juhul kui meie peaksime sattuma erakordse rändesurve alla. Aga olgu öeldud, et praegu sellist rändesurvet näha ei ole. Loodame, et seda ei teki ka näiteks Ukraina sündmuste tõttu, aga lõpuni välistada seda loomulikult ei saa, nii et ka selleks peab valmis olema. Ümberasustamise puhul on seni räägitud paarikümnest tuhandest inimesest kogu Euroopa Liidu peale. See tähendab, et Eesti osakaal oleks paarkümmend inimest. Samas tuleb rõhutada, et Eesti positsioon on juba algselt olnud selline, et rändesurve leevendamisel on kõige tähtsam osutada vajalikku abi kriisikolletes kohapeal, tegeleda probleemi algpõhjustega. Teema, mis on järjest rohkem Euroopa otsustustasanditel päevakorral, on sõjakollete naaberriikide toetamine nii, et seal oleks võimalik põgenikega toime tulla. Me räägime nii Türgist, Liibanonist kui ka Jordaaniast. Euroopa Liit on juba võtnud vastu otsuse neid riike rahaliselt toetada. Ja Türgiga me otsustasime alustada põhjalikumaid läbirääkimisi, et Euroopa Liit saaks aidata neil suurenenud põgenikehulgaga toime tulla. See loomulikult vähendab tuntavalt survet Euroopale. Aitäh!

15:13 Esimees Eiki Nestor
Küsimused peaministrile. Raivo Põldaru, palun!

15:14 Raivo Põldaru
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud peaminister! Kas tänaseks on teada neid paiku, kuhu pagulased Eestis elama asuvad? Kui on, siis kuhu?

15:14 Peaminister Taavi Rõivas
Aitäh! Täpselt samamoodi nagu nende enam kui paari tuhande inimesega, kes igal aastal kolmandatest riikidest Eestisse kolivad ja asuvad siia elama, on ka suurusjärgu võrra väiksema arvu inimestega, kes tulevad siia sõjapõgenikena. Need inimesed asuvad elama korteritesse eri piirkondades. Loomulikult sõltub see eeskätt sellest, kus on töökohti, et nad saaksid võimalikult ruttu tööle asuda, et iseendale ja oma perele elatist teenida. Teisalt sõltub see sellest, millistes piirkondades on vabu kortereid, mida neil on võimalik üürida. Me oleme öelnud, et esimeses etapis – siis, kui inimesed ei ole veel endale töökohta leidnud – me saame anda neile üüritoetust täpselt samasuguse süsteemi järgi, nagu on Eesti inimestele kehtiv toimetulekuskeem. Nad saavad toetust samas ulatuses nagu Eesti enda inimesed, kellel ei ole piisavat sissetulekut, et iseseisvalt toime tulla. Seejärel, kui neil on õnnestunud leida endale töökoht, mis on loomulikult meie eesmärk, võivad nad üürida korteri vabalt turult selles piirkonnas, kus ise õigeks peavad. Täpselt nii, nagu tuhanded inimesed, kes on Eestisse tulnud kolmandatest riikidest, mitte sõjapõgenikena, vaid näiteks tööle või ülikooli õppima.

15:15 Esimees Eiki Nestor

Jaak Madison, palun!

15:15 Jaak Madison
Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea peaminister! Me rääkisime enne mandaadist, millele tuginedes sai Eesti anda lubaduse võtta vastu 553 isikut. Tuletan meelde, et 10. septembril andis Euroopa Liidu asjade komisjon tõesti siseministrile mandaadi, kus oli väga selgelt kirjas, et eelistame vabatahtlikkuse alusel üksteise abistamist. Paraku me teame väga hästi, et erakorraline nõukogu läks hääletusele, kus neli riiki olid praeguse kava vastu. Sellest hoolimata sai see ka neile kohustuslikuks, sest arvesse võeti kvalifitseeritud häälteenamust ehk rakendus kohustusliku kvoodi süsteem, mida nimetatakse jaotusvõtmeks. Loomulikult on kvoot välja arvutatud iga riigi võimekuse, majandusliku olukorra ja rahvastiku arvu järgi, kuid tegemist on siiski kvoodiga ja sama jaotusvõtme süsteem jääb kehtima ka kõikide uute jagamiste puhul. Seega, Eesti oleks pidanud hääletama kvoodisüsteemi vastu, et oleks jäänud vabatahtlik süsteem, sest nagu me praegu näeme, neljale riigile vabatahtlikkust ei säilinud.

15:17 Peaminister Taavi Rõivas
Aitäh! Ma pean endiselt õigeks, et eelistatud on see, kui kõik riigid jõuavad ühiselt kokkuleppele. Aga välistada ei saa ka sellist olukorda, kus mõni riik on kokkuleppe vastu. Sel juhul tuleb teha hääletus. Kindlasti oleks olnud parem, kui kõik riigid oleksid hääletanud poolt, täiesti selge. Aga see, kui mõni riik on vastu, ei tähenda, et ka Eesti peaks automaatselt vastu olema. Seda enam, et kokkulepe, mis siseministrite vahel sõnastati, vastas väga täpselt nii valitsuse otsusele kui ka ELAK-i antud mandaadile. See oli euroopalik lahendus, see oli vajalik lahendus. Lihtsalt sellepärast vastu hääletada, et keegi on veel vastu, ei ole minu hinnangul kohane. Eesti roll Euroopas peab olema kaasaaitamine sellele, et otsused kujuneksid selliseks, et need on nii Eesti kui ka kogu Euroopa seisukohast võimalikult õiged. Seda me suudame siis, kui me oleme partner, kes otsib konstruktiivseid lahendusi, mitte selline partner, kes kergekäeliselt, ilma näiva põhjuseta asub vastu hääletama.

15:18 Esimees Eiki Nestor
Arupärimistel on Riigikogu liikmel võimalik esitada ainult üks küsimus. Nüüd kasutab selle võimaluse ära Arno Sild. Palun!

15:18 Arno Sild
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud peaminister! Meile on väidetud, et me võime valida pagulasi nende usuliste veendumuste järgi. Aga ÜRO seisukoht on selline, et see ei loe ja neid tuleb vastu võtta vaatamata usulistele veendumustele. Kas te selgitaksite natuke seda vastuolu?

15:18 Peaminister Taavi Rõivas
Aitäh! Eesti põhiseaduse kohaselt on usuline, aga ka mitmel muul viisil diskrimineerimine otseses vastuolus Eesti alusväärtustega. Küll aga oleme me selgelt välja öelnud, ja seda saavad spetsialistid järgida, et esimeses järjekorras kavatseb Eesti aidata neid sihtgruppe, kes on kõige haavatavamad. Seda, kas konkreetsel juhul on kõige haavatavamad lastega pered, üksikud naised lastega või mõni muu sihtgrupp, saavad otsustada konkreetsed moodustatud eksperdirühmad. Siin ei ole vaja ei peaministri ega parlamendi väga detailset juhist. Aga selline üldine hoiak, et esimeses järjekorras me aitame neid, kes kõige rohkem abi vajavad, on pädev.

15:20 Esimees Eiki Nestor
Jaanus Karilaid, palun!

15:20 Jaanus Karilaid
Aitäh juhatajale! Hea peaminister! Ma küsin küsimuse, mida olen ka varem küsinud. Aga eks ma küsin nii kaua, kuni ma saan enda jaoks piisava, ammendava vastuse. Miks võtab Euroopa Liidu abi või mõju pagulaslaagrite tingimuste parandamiseks nii palju aega? Me fikseerime ju pidevalt, et pagulaslaagrite olukord on väga halb ja see tekitab uue surve ka meile. Miks me ei ole suutnud seda probleemi juba ennetavalt, varem lahendada?

15:20 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Kõigepealt, Euroopa Liit on juba toetanud väga suurte summadega mitte ainult pagulaslaagreid, vaid ka inimesi, kes on siirdunud oma koduriigist, kus on sõda, näiteks Süüria, naaberriikidesse, nagu Liibanon, Türgi või Jordaania. Sugugi mitte kõik inimesed ei ela seal laagrites. Aga neid inimesi on sellegipoolest vaja toetada, sh ka rahaliselt toetada. Ainuüksi Liibanonis on *ca* 300 000 last ilma hariduseta seetõttu, et inimeste arv on seal mõne aastaga sedavõrd kiiresti kasvanud. Euroopa Liit, nagu öeldud, on toetanud ühistest vahenditest. Samuti on liikmesriigid, muuseas ka Eesti, võimalust mööda toetanud. Nüüd, eelviimasel ülemkogul, me langetasime otsuse eraldada veel miljard eurot põgenike toetuseks, just nendes piirkondades, kus nad on esimese varjupaiga leidnud. Selle miljardi ülekandmine on nii kiire kui vähegi võimalik. Selge see, et summad on suured, aga probleem on väga tõsine. Seal on väga palju juriidilisi nüansse. On vaja hoolitseda selle eest, et raha mitte lihtsalt ei kanta kuhugi, vaid et see tõepoolest jõuaks abivajajateni ja jõuaks sinna tulemuslikult. Nii nagu iga maksumaksja raha eraldamisega on ka Euroopa raha andmise puhul väga palju kontrollimehhanisme ja, ütleme, samme, mis peavad olema tehtud selleks, et olla täiesti kindel: raha läheb õigesse kohta. Nii et oluline on see, et otsused on tehtud. Praegu on väga tõsiselt otsustamisel Türgi lisatoetus. Ka Türgis on suurusjärk paar miljonit pagulast, kelle elamistingimuste parandamisega on võimalik tuntavalt vähendada rändesurvet Euroopale. Läbirääkimised Euroopa Komisjoni ja Türgi vahel käivad selle volituse põhjal, mille andis ülemkogu komisjonile viimasel istungil.

15:22 Esimees Eiki Nestor

Märt Sults, palun!

15:22 Märt Sults

Aitäh, härra eesistuja! Hea peaminister! Annaks jumal, et kunagi sellist seisu ei teki, aga vaatame suurt, üldist ja hullu pilti. Euroopa Liidus on rändepoliitika täiesti käest ära läinud, ütleme nii. Meie idanaaber väidab seda, et läbi Eesti tulevad transiidina ISIS-e võitlejad Venemaale. Hommepäev rivistab Venemaa oma raskerelvad ja jalaväe kõik mööda Eesti kontrolljoont tihedasti täis. Millised on Eesti tegevused, kuidas me saame sellest asjast välja? Või on see uue maailmasõja algus?

15:23 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Olgu öeldud, et sellise suhteliselt absurdse konstruktsiooni üle spekuleerimine on igal juhul libe tee. Mitte miski ei viita sellele, et just sedapidi, läbi Eesti Venemaale, tekiks mingigi tõsiselt võetav rändekoridor. Pigem vastupidi, eri riikide kodanikud, näiteks Vietnami kodanikud, on tulnud Eestisse läbi Venemaa ja küsinud siin varjupaika. Kaugeltki mitte kõik neist ei ole seda saanud, sest nad on tulnud valdavalt turvalistest riikidest. Kujutada ette mingit vägisi konstrueeritud olukorda, ma arvan, ei ole praktiline. Ja veel vähem praktiline oleks hakata joonistama sellest mingit tulevikustsenaariumi.

15:23 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

15:24 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra peaminister! Mul on puhtformaalne küsimus. Kas ma saan õigesti aru, et kui pagulasi jaotatakse Euroopa Liidu riikide vahel ja inimene satub näiteks Eestisse, siis see tähendab, et ta peab siia jääma? Piire meil ei ole, ta võib ju ära sõita Rootsi või Saksamaale või ükskõik kuhu, aga kui ta seal kinni peetakse, siis saadetakse kindlasti Eestisse tagasi. Nad peavad olema ja elama seal, kuhu nad on saadetud. Kas see on nii või see ei vasta tõele?

15:25 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! See on väga asjakohane küsimus. See kokkulepe tähendab sisuliselt seda, et iga riik aitab teatud osa sõjapõgenikest. Lepitakse kokku arvud, mis on kellelegi jõukohased ja mida keegi on valmis enda peale võtma. Aga mingit sellist liikumispiirangut, et näiteks Eestis elamisloa saanud sõja eest põgenev perekond ei võiks mõne aasta pärast või kiiremini minna mõnda teise Euroopa riiki või – nagu nad ise väga loodavad, et kunagi nii läheb – liikuda tagasi oma kodumaale lootuses, et seal tuleb rahu, kindlasti ei saa kehtestada ega kehtestata ka. Nii et otsene vastus teie küsimusele on, et see kokkulepe tähendab

seda, kui paljusid iga konkreetne riik on valmis aitama, aga kindlasti ei kuulu aitamise alla inimeste siin vägisi kinni hoidmine.

15:26 Esimees Eiki Nestor
Mart Helme, palun!

15:26 Mart Helme
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra peaminister! Sloveenia peaminister on öelnud, et kui praeguse immigratsioonikriisi lahendamiseks ei suudeta leida Euroopas resoluutset ühispoliitikat – ja see ei tähenda mitte immigrantide laialijagamist võtmete alusel, vaid nende hoidmist Euroopa Liidu piiride taga –, siis järgneb euroliidu lagunemine. Eesti aitab teie juhtimisel aktiivselt kaasa kõige räpasemale inimkaubandusele ja immigrantide laialijagamisele. Nüüd ootab meid tõenäoliselt järgmine sats, kelle kohta Rootsi ütleb, et nad ei suuda neid enam vastu võtta. Kas te ei arva, et teie valitsuse poliitika toetab kõige otsesemalt Euroopa Liidu lagunemist?

15:27 Peaminister Taavi Rõivas
Aitäh! Päris kindlasti see nii ei ole. Euroopa Liit on näidanud, et ta suudab ka väga keeruliste kriisidega toime tulla, olles ühtne. Euroopa Liidu ühtsus on väga-väga suur väärtus ka ühele väikeriigile siin, Euroopa põhjaserval. Tuletage meelde seda aega, kui me alles pürgisime Euroopa Liitu. Me tahtsime olla osa ühisest väärtusruumist. Me tahtsime, et meid võetaks omaks. Muuseas, ka siis oli neid, kes ütlesid, et miks meil neid vaja on – tulevad siit Ida-Euroopast mingid tegelased, võtavad meie töö ära, tulevad ja elavad meie riigis, kolivad meile elama. Ka eestlaste suhtes on olnud selliseid tundeid, nagu teie juhitav erakond praegu viljeleb sõjapõgenike suhtes. Ometi, Euroopa suutis siis, aastal 2004, näidata, et sellistest emotsioonidest suudetakse üle olla. Praegu me võime kõik – nii Eestis kui ka Portugalis ja kõikides riikides, mis meie kahe vahele jäävad – öelda väga selge veendumusega, et Euroopa Liit ja kogu Euroopa on sellest, et Eestist ja veel üheksast riigist sai 2004. aastal ja veel kahest riigist paar aastat hiljem Euroopa Liidu liige, ainult võitnud. Euroopa Liit on muutunud tugevamaks, terviklikumaks. Me oleme suutnud tuua Euroopasse kõige paremas mõttes uut dünaamikat. Kõik kartused, mis toona olid selle suhtes, et äkki ikkagi peaks need idaeurooplased, nagu mõni tahtis meie kohta siis öelda, eemal hoidma, olid asjata. Nii et mõelge mõnikord sellele, et ka meie suhtes on osal olnud sellist võõraviha, nagu mõnele meeldib praegu üles näidata.

15:29 Esimees Eiki Nestor
Uno Kaskpeit, palun!

15:29 Uno Kaskpeit
Aitäh, härra eesistuja! Härra peaminister! Meil on nüüd kindlaks tehtud vastuvõetavate põgenike arv – 553. Kas ministeeriumid ja ametid on teinud ka mingit analüüsi ja arvestanud, kui suur on see arv aasta-poolteise pärast – siis, kui siia tulevad ka põgenike sugulased, omaksed?

15:30 Peaminister Taavi Rõivas
Aitäh! Kõigepealt, võimalus kaasa tulla on piiratud ikkagi üksnes lähisugulaste ringiga. Ei ole nii, et kogu suguvõsa võiks legaalselt elamisloa saada, kui üks suguvõsa liige kuhugi Euroopa riiki elama asub. Ma oleksin väga ettevaatlik kõiksugu arvude nimetamisel, sest need on sügavalt spekulatiivsed. Ma ei välistaks ka olukorda, kus tegelik pagulaste hulk, mis Eestisse tuleb, jääb selle perioodi jooksul hoopis väiksemaks kui nimetatud koguarv. Kõik on võimalik. On ka võimalik selline stsenaarium, nagu teie kolleegid Keskerakonnast küsisid, Mihhail Stalnuhhin täpsemalt, et nad tulevad küll Eestisse, aga otsustavad mingil põhjusel aasta või paari pärast, või ka kiiremini, hoopis edasi minna. Ka see on põhimõtteliselt võimalik. Sellest, kas neid inimesi on ühes aastas näiteks 305 või 310, pean ma palju olulisemaks seda, kas me suudame ühiskonnana anda selge sõnumi. Kuidas neid integreeritakse, kuidas me tagame selle, et nad päriselt tööle lähevad, ning selle, et võimalikult paljud saaksid võimalikult ruttu eesti keele õpet, et nad saaksid võimalikult ruttu iseseisvalt tööle, et Eesti ühiskond annaks neile õnge, mitte kala. Need on minu jaoks kõige olulisemad küsimused. Selle ettevalmistusega tegelevad praegu nii Sotsiaalministeerium Margus Tsahkna juhtimisel kui ka Siseministeerium Hanno

Pevkuri juhtimisel. Ma olen täiesti kindel, et Eesti riik suudab neid inimesi aidata, suudab leida neile töökohad. Mitmed ettevõtted on juba teatanud kümnetest vabadest töökohtadest, mida nad on kohe valmis pakkuma. On ka organisatsioone, kes on pakkunud eluasemeid. Ka Eesti inimesed on öelnud, et nad on valmis toeks olema, ükskõik kas tugiisikuna või vabatahtlikuna. Nii et kui me vaatame abipakkujate tulva, siis ma olen küll kindel, et igasugune massiimmigratsioonist rääkimine – päris hirmsate piltidega trükiste ja veel hirmsamate loosungitega trükiste tegemine, nagu teie erakond aeg-ajalt tavatseb teha – on igal juhul tugev liialdus ja tegelikult täiesti ebavajalik. Näitame, et Eesti on väärikas riik ja väärikas ühiskond ning me suudame selliste, suhteliselt tagasihoidlike kriisidega edukalt toime tulla.

15:33 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

15:33 Peeter Ernits
Lugupeetud juhataja! Hea peaminister! Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse järgi võib arvestada pagulase pere üürikuluna kuni 0,3 toimetulekupiiri määra ruutmeetri kohta. Kuna nüüd toimetulekupiir tõuseb, siis, nagu ma aru saan, võib arvestada pagulaspere umbes kuni 39 euroga ruutmeetri kohta ja neljaliikmelise pere korter umbes 2500 euroga. Kas see on õige?

15:34 Peaminister Taavi Rõivas
Ma pean ausalt ütlema, et ma ei ole ise selliseid rehkendusi teinud, aga mulle teadaolevalt on pagulaste võimalused samasugused kui need, mis on Eesti inimestel. Teie nimetatud summa tundub selgelt ülepaisutatuna. Meil on ju olemas kehtivad normatiivid kõigile neile, kes saavad juba praegu Eesti riigilt toimetulekutoetust. Toimetulekupiir on 90 eurot perekonnaliikme kohta. Tõsi on see, et me oleme kokku leppinud ja Riigikogu on seaduseks raiunud selle, et toimetulekupiir tõuseb 90-lt eurolt 130-le. See kehtib kõigile Eesti inimestele, kes toimetulekutoetust saavad. Sellega koos suurenevad ka üürimäärad. Aga ma julgen kahelda, et see nii suurtesse kõrgustesse küündib. Pigem on elu näidanud, et toimetulekutoetuse määraga saab üürida hädapärase eluks vajaliku korteri, aga mitte midagi luksuslikku. Sellised on need määrad ajalooliselt olnud. Nüüd see tõepoolest tõuseb märgatavalt, aga ma kahtlen, et selle eest ka tulevikus midagi väga luksuslikku üürida saab. Ma olen valmis kindlasti rehkenduse läbi tegema ja teid kirjalikult informeerima sellest, mis summa mina saan neljaliikmelise perekonna kohta, ja ka sellest, mis puudutab kõiki Eestis toimetulekut saavaid leibkondi ja sõjapõgenikke.

15:35 Esimees Eiki Nestor
Viktor Vassiljev, palun!

15:35 Viktor Vassiljev
Aitäh, härra Riigikogu esimees! Austatud peaminister! Praegu hakatakse jaotama põgenikke lihtsalt territoriaalsel alusel ehk kvoodi alusel, siia nii palju ja sinna nii palju. Miks ei võiks neid jagada funktsionaalselt – nii nagu inimene ostab riideid ühest poest, toitu teisest ja ravimeid kolmandast? Näiteks, Eesti, mida on alati tutvustatud kui innovaatilist, arenemisvõimelist ja tehnoloogilist riiki, võiks teha pagulastele koolituskeskused. Nii et nad tuuakse siia, käivad saunast läbi, neile tehakse kaitsesüstimised, õpetatakse demokraatia aluseid ja euroopalikku suhtumist, võib-olla ka mõnda Euroopas räägitavat keelt. Saavad selle koolituse kätte, pitseriga paberi, ja muudkui lähevad edasi. Koolituse eest saaks Euroopalt raha, Eesti inimesed saaksid tööd ja leiba ja nii saaksime mõnedki oma patud andeks nii Allahilt kui ka Jumalalt. Mis te arvate, kas võiks sellist mõtet tutvustada Euroopa Liidus?

15:36 Peaminister Taavi Rõivas
Aitäh! Teie lähtekoht on väga innovaatiline ja mõnevõrra teistsugune kui see, milleni Euroopa valitsusjuhid on jõudnud, aga kui te peate võimalikuks ja vajalikuks selle tutvustamist, siis mina ei saa kindlasti teid keelata. Nii et küllap parlamentaarse demokraatia võimaluste piires on teil ka viise tutvustada oma seisukohti, kuidas väga innovaatilisel moel probleemi lahendada.

15:37 Esimees Eiki Nestor
Valeri Korb, palun!

15:37 Valeri Korb
Aitäh! Lugupeetud härra peaminister! Pagulaste tulekuga tõuseb päris palju tehnilisi küsimusi, kui rääkida näiteks sellest, kuidas on valmis meie Siseministeerium või tõlgid vms. Kuid mind huvitab küsimus, mis on seotud rahalise toetusega. Palju räägitakse sellest, et ühe inimese peale tuleb euroliidult ja riigilt 6000 – 10 000 eurot. Võib-olla asi ongi selles suures rahas. See ei tähenda, et need, kes võtavad inimesi vastu oma kodudesse, saavad selle raha kätte. Selles suures summas, 6000 – 10 000 eurot, on ju väike osa ka kohalikel omavalitsustel, kes nõustusid sellega, et nad võtavad vastu pagulasi. Minu küsimus ongi see: kui kaua saavad riigi või euroliidu toetust need kohalikud omavalitsused, kes nõustusid võtma pagulasi oma territooriumile?

15:38 Peaminister Taavi Rõivas
Aitäh! Kõigepealt, ma kordan veel kord, meie eesmärk on see, et kõik Eestisse tulevad inimesed saaksid võimaluse minna tööle, saaksid võimaluse ise oma perekonda ülal pidada, ise üüri maksta jne. Meie eesmärk ei ole kindlasti see, et Eestisse tulevad inimesed – ükskõik kas nad tulevad siia viisaga või sõja eest pakku – jääksid elama üksnes sotsiaaltoetustest. See ei saagi ühiskonnas eesmärk olla. Me püüame neid aidata õngega, mitte ainult kalaga. Kulud, millest räägime, on mõeldud eeskätt selleks, et inimesed saaksid ennast ühiskonda sisse seada ja maksta tugiisiku teenuse eest. On selge, et need inimesed on teistsugusest ühiskonnast ja nad ei ole täpselt kursis, kuidas siin Eestis teha kõikvõimalikke igapäevaseid toiminguid. On igati loomulik, et tugiisikud neid aitavad. Me soovime neid aidata keeleõppega, selleks läheb raha, ja ka esmase elupaiga leidmisega. Kui on vaja leida esmast elupaika näiteks mõnes omavalitsuses, kes on valmis riigile vastu tulema, ja seda tuleb näiteks mingil määral remontida, siis põhimõtteliselt on ka see mõeldav. Sellega tegelevad Sotsiaalministeeriumi ametnikud, kes koostavad detailse plaani. Meil on praeguse teadmise järgi päris palju vabadust, kuidas täpselt Euroopast tulevaid summasid kasutada. Lisaks on meil Euroopa Liidu raha mitte ainult pagulaste, vaid üldse Eestisse elama tulevate inimeste jaoks – keda, nagu ma ütlesin, on palju-palju rohkem kui sõjapõgenikke – kõigi nende integreerimiseks, neile keele õpetamiseks, elementaarsete teenuste osutamiseks. See, kui palju raha ühe või teise inimese eluaseme kulude peale või omavalitsusse liigub, sõltub ikkagi konkreetsetest vajadustest. Tugiisikutel on küllaltki palju vabadust, et otsuseid teha. Selge on see, et mingit luksuslikku toetust ei omavalitsustele ega põgenikele meil pakkuda ei ole. Aga hädapärased elamistingimused suudame neile mõnesajale inimesele garanteerida küll, senikaua, kui nad ise on valmis tööd tegema ja palka teenima.

15:41 Esimees Eiki Nestor
Tarmo Tamm, palun!

15:41 Tarmo Tamm
Aitäh, juhataja! Lugupeetud peaminister! Pagulaste vastuvõtmisele seab kindlasti piirid rahaline võimekus ja selge on see, et pagulased koormavad liikmesriikide eelarvet. Ma olen kusagilt lugenud, et Euroopa Liidus mõtiskletakse selle üle, kas kehtestada veel mingi maks – käibemaksulisa või tulumaks, mis leevendaks eelarvelist olukorda. Kas te olete selle teemaga kursis, oskate kommenteerida? On see arutelu kusagil olnud või on see lihtsalt mingi jutu tasemel?

15:41 Peaminister Taavi Rõivas
Aitäh! Ma kinnitan teile, et Eestis puudub igasugune vajadus selle teemaga seoses või ka sellest teemast lahus käibemaksu või tulumaksu tõsta. Ja suurusjärk, mis meil on vaja selleks, et sõja eest pakku tulevaid inimesi aidata, on siiski hoopis väiksem. Ei tõsta me makse, pigem vastupidi. Meil on plaanis ka järgmistel aastatel tõsta tulumaksuvaba miinimumi, seega inimeste maksukoormat hoopis leevendada, ning langetada ka sotsiaalmaksu. Nii et ma ei tea, kus neid teie viidatud jutte on räägitud, aga Eestil küll mingit sellist vajadust ei ole. Eestil on riigirahandusega endiselt kõik korras, tuleme kenasti ots otsaga kokku. Viimased paar aastat on eelarve olnud isegi ülejäägis ja ka järgmise aasta eelarve, mis teile on esitatud, jätkab konservatiivset ja väga mõistlikku eelarvepoliitikat.

15:42 Esimees Eiki Nestor
Henn Põlluaas, palun!

15:43 Henn Põlluaas
Aitäh, Riigikogu esimees! Lugupeetud peaminister! Kui te tõesti peate toimuvat tagasihoidlikuks kriisiks, nagu te ütlesite, siis ma tõesti ei imesta, et te konkreetsete vastuste asemel süüdistate oponente vihakõnes. Küll aga paneb mind imestama, kuidas te järjekindlalt kinnitate, et pagulasi koheldakse Eesti inimestega võrdselt. Ometi, täna juba kõlanud rendi kinnimaksmises, remondi kinnimaksmises, mööbli kinnimaksmises jne, jne ei ole mitte midagi võrdset. Meie inimesed sellist kohtlemist ei saa, seda enam, et pagulastele antavat tulu ei arvestata tuluna ja nad ei kaota seetõttu ei töötu abiraha ega midagi muud nagu meie inimesed. Miks te ei räägi nii, nagu asjad on?

15:44 Peaminister Taavi Rõivas
Aitäh! Ma täpsustan oma eelmist seisukohta. Põhimõtteliselt on loomulikult õige öelda, et kogu Euroopas on tegemist väga suure kriisiga. Seda on nimetatud suurimaks rändekriisiks alates teisest maailmasõjast, ja küllap põhjusega. Samas, see roll, mida Eestilt selle kriisi lahendamisel oodatakse, on kogu kriisi ulatust arvestades ikkagi küllaltki tagasihoidlik ja Eestile jõukohane. Kindlasti on meie roll selline, mis ei eelda sadades tuhandetes trükiseid, mis kogu ühiskonda hirmutavad, selles võib küll päris kindel olla. See ei ole ka nii suur, et peaks kümme korda, kakskümmend korda või viiskümmend korda järjest samasisulisi arupärimisi esitama. Kuigi loomulikult see, mis teemal te arupärimisi esitate, on teie valik. Kui vaja, siis ma vastan ka sajandat korda, ükskõik mis teemal te õigeks peate. Aga minu hinnangul on ažiotaaž selle teema ümber selgelt ebaproportsionaalne võrreldes teema tegeliku suurusega, kui me kainelt mõtleme. Mis puudutab võrdset kohtlemist Eesti inimestega, siis nii Eesti inimestelt kui ka Eestisse tulevatelt inimestelt, kes vajavad abi ja keda me oleme otsustanud aidata, me eeldame seda, et nad tuleksid iseseisvalt toime. Me oleme valmis neid aitama toimetulekutoetustega ja toimetulekusüsteemi osa on tõesti ka rendimakse. Väga paljud Eesti inimesed – tõsi, järjest vähem, sest Eesti inimeste heaolu on aasta-aastalt paranenud, aga siiski – saavad toimetulekutoetust. Neile makstakse ka rent ja kommunaalkulud kinni teatud piiri ulatuses, toimetulekuskeemi alusel, mille määra me tõstame järgmisest aastast 40 euro võrra. Täpselt samamoodi on sõjapõgenikega. Ka neid me saame aidata nii kaua, kui nad saavad endale jalad alla ja lähevad ise tööle. On mõned suhteliselt väikesed asjad, mille puhul me tõepoolest teeme vahet praktilistel põhjustel. Me pakume neile keeleõpet ja ma arvan, et see on kogu ühiskonna huvides, et need inimesed, kes Eestisse tulevad – ükskõik kas sõjapõgenikuna, tööviisaga või ülikooli –, õpiksid ära eesti keele. Ma arvan, et meil ei ole tegelikult ühiskonnana kahju, kui meil tekib teatav lisakulu, sest me peame palkama mõned inimesed neile keelt õpetama. Formaalselt võttes on see küll lisakulu võrreldes sellega, mida me teenustena pakume Eesti kodanikele, aga ma usun, et see on igal juhul põhjendatud. Täpselt samamoodi on tugiteenustega. Tugiisiku palkamine on asi, mis aitab otseselt inimestel kiiremini ühiskonda integreeruda, see on kogu ühiskonna huvides. Formaalselt võttes on see tõesti lisateenus, sest Eesti oma inimestele, Eesti kodanikele me ju ei paku tugiteenust Eesti ühiskonda integreerumiseks. Neil ei ole seda vaja, see on teistsuguse sihtrühma jaoks mõeldud teenus. Nagu te aru saate, lisateenused ja kõik see, mida me pakume, on ühiskonna kui terviku huvides ja ainult selle teenistuses, et inimesed saaksid kiiresti osaks Eesti ühiskonnast – et nad õpiksid ära eesti keele, tuleksid siin igapäevaste asjadega toime ja leiaksid endale töökoha, nii et riik ei peaks pikalt neile sotsiaaltoetusi maksma. Igal juhul ma usun, et te mõistate, tegemist on selliste teenustega, mida tasub teistest riikidest tulevatele inimestele pakkuda. Kordan veel, et see ei puuduta ainult sõjapõgenikke, vaid sellest Euroopa rahade perioodist alates on meil märkimisväärsed võimalused ka näiteks tudengite või Eestisse tööle tulevate välismaalaste integreerimiseks. Saame pakkuda tugiisikuteenust, keeleõpet vms. Ma arvan, et see on igati positiivne, kui need inimesed, kes tulevad Eestisse elama, õpivad ära keele ja saavad ühiskonnas toimuvast osa.

15:48 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, peaminister! Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Jaak Madison, palun!

15:49 Jaak Madison

Austatud Riigikogu esimees ja kallid kolleegid! Hea peaminister! Täname vastuste eest, ka paljude selliste eest, kus me vastust ei saanud! Ma alustan kohe asjast. Räägime rahast. Üldjuhul on nii, et kui tahad inimesega tülli minna, siis räägid kolmest asjast: religioonist, poliitikast või rahast. Ja rahast rääkides me läheme ka tülli. Peaminister väitis, et ta ei taha spekuleerida rahasummade üle, mis on eraldatud immigrantide vastuvõtuks. Ma nimetan neid just nimelt immigrantideks, sest me ei tea, kust need inimesed tulevad, miks nad tulevad, mis on nende taust. Seega on nad illegaalsed immigrandid, kes ületavad illegaalselt Euroopa Liidu ja Schengeni välispiiri.
Rahandusminister käis ka siin riigieelarvega seotud küsimustele vastamas ja tema andis meile palju konkreetsemaid vastuseid kui teie. Praegu on tema sõnul riigieelarvest eraldatud 3,22 miljonit eurot, mis jaguneb ministeeriumide vahel. Täpsemalt, Siseministeeriumile läheb 2,6 miljonit eurot, Haridus- ja Teadusministeeriumile 360 000 eurot ja Sotsiaalministeeriumile 260 000 eurot. Kuid see 3,22 miljonit eurot on ainult riigieelarvest. Peale selle on härra rahandusministri sõnul Vabariigi Valitsuse reservfondist vaka alla pandud 3,9 miljonit eurot tulevaste kulude katmiseks. Siiamaani on küll hindamata, kuhu see võib kuluda, kuid see summa on eraldatud. Kokku tuli summa 7,04 miljonit eurot. Seega, Vabariigi Valitsusel on konkreetsemad arvud täiesti olemas ja ma ei mõista, miks peaminister väldib sellistele küsimustele konkreetseid vastuseid, kui need on tal tegelikult olemas.
Euroopa Liit on rõhutanud, et iga tuleva inimese kohta kaasneb pearaha 6000 – 10 000 eurot. Siiamaani ei ole siin suures saalis täpsemalt läbi räägitud, kuidas jaguneb see 6000 – 10 000 eurot. Ometi on peaaegu kahekordne vahe. Millise inimese eest me saame 6000 eurot ja millise inimese eest kuni 10 000 eurot? Rahanduskomisjonis vastas minister juba konkreetsemalt meie fraktsiooni esimehe Martin Helme küsimusele raha jagamise kohta. Öeldi väga selgelt, et 6000 eurot saab nende inimeste kohta, kes jagatakse ümber Euroopa Liidu sees, ja 10 000 eurot nende kohta, kes tuuakse Euroopa Liidust väljastpoolt ehk põgenikelaagritest Jordaaniast, Liibüast või mujalt. Sellest ei ole siin avalikult räägitud. Ma ei tea, miks küll. Need ei ole spekulatsioonid, need on faktid. Rahast rääkides, kui me ütleme, et see on marginaalne kriis, mida on väga kerge lahendada ja kõik Euroopa Liidus rõõmustavad kooris, et oleme solidaarsed ja jagame immigrandid laiali, siis praegu on arvud sellised, et Soomes kulub päevas miljon eurot immigrantide ülalpidamiseks, vastuvõtuks ja majutamiseks. Seega, summad on kolossaalsed. Varem või hiljem on Euroopa Liidu riigid sunnitud minema maksude kallale, et eelarve tuleks ots otsaga kokku, see on lihtsalt vältimatu.
Ma tegin ka märkmeid sellest, mis puudutab peaministri vastuseid perekondade kohta. Nimetati spekulatsiooniks küsimust isikute kohta, kes võivad tulla tagantjärele Eestisse perekondade taasühinemise programmi kaudu, selleks on neil võimalus ja isegi täiesti legaalne õigus, mida igaüks kasutaks. Ja seda ma ka ausalt öeldes ei mõista, et kui arupärimises on väga selgelt küsitud küsimus, jäetakse sellele lihtsalt vastamata ja öeldakse, et see on spekulatsioon. See ei ole ammendav vastus. Ma arvan, et peaminister ei peaks olema sellise suhtumisega, et ta jätab vastamata otsesele küsimusele, mille kohta peaks kõikidel ministeeriumidel olema ohuhinnangud tehtud.
Kui Euroopa tavaline perekond koosneb kolmest, neljast või viiest inimesest – ema, isa ja lapsed –, siis teatavasti regioonis, kust on pärit immigrandid, ei ole perekond neljaliikmeline, vaid kordades suurem. Kuid kui me võtame isegi aluseks meie kultuuriruumi ja meie tavad, siis perekondade taasühinemise programmiga peaks Eestisse tulema 553 isiku kohta veel 1500–2000 inimest. See on arvestatud meie kultuuriruumi järgi. Ja see ei ole spekulatsioon, vaid väga tõene arv, millest me peaksime lähtuma. Palun lisaaega!

15:53 Esimees Eiki Nestor
Palun! Lisaaega kolm minutit.

15:53 Jaak Madison
Seega, jällegi, võib öelda, et juba mitu aastat tagasi, alates juba Euroopa Parlamendi valimiste ajast, hoiatasime me debattidel korduvalt, et immigratsioonilaine jõuab ka Eestisse, me ei saa seda vältida ja puutume sellega kokku niikuinii. See aga naerdi välja ja öeldi, et keegi ei taha Eestisse tulla, Eesti valitsus ei võta mitte kedagi vastu. Me rääkisime tuhandetest inimestest. Ja praegu, kui me lööme arvud kokku – 553 korda 4 –, siis see ongi üle 2000 inimese. Seega, tuhanded inimesed. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna seisukohad, mida me oleme aastaid rääkinud, on jälle osutunud tõeks. Nii et siin ei ole millegi üle spekuleerida, need on lihtsalt arvud.

Võtan kiiresti veel mõne punkti. Peaminister rõhutas, et Euroopa Liit on alati tulnud toime kõikide kriisidega. Kuid samas, mõni minut hiljem ütles ta väga selgelt välja, et selline kriis on esmakordne peale teist maailmasõda. Ja selles on tal õigus. Esimest korda näeme, et selliste kriiside puhul Euroopa Liit ei tule toime. Lihtsalt ei tule toime – 28 riiki, kellel kõigil on oma riiklikud huvid, ei suuda toime tulla. Neil pole mitte mingisugust kohustust alluda Euroopa Komisjoni survele ja hakata tegema seda, mis on kellegi arust solidaarne ja tolerantne. Nad ei pea seda tegema ja nad ei tohigi seda teha. Nagu me näeme, paljud riigid, kellel on sirge selg, seda ei tee. Seda tõestab ka eilne tulemus Poola parlamendivalimistel, kus võitsid ülekaalukalt ja väga võimsalt konservatiivid. See näitab nii mõndagi meie regioonis, kuhu suund areneb. Sellest johtuvalt me eeldame, et Vabariigi Valitsus peaks olema valmis ka selleks, et ühel päeval on kriis jõudnud sellise punktini, kus Euroopa Liitu enam ei suudeta koos hoida, see lendab lihtsalt õhku. Mida me siis teeme? Kas teil on olemas kriisiplaan? Mis on meie tegevuskava? Kuidas taastada piirikontroll? Kuidas saada riigieelarve ots otsaga kokku siis, kui ei ole enam kuldmune munevaid Euroopa Komisjoni ametnikke?
Minut aega on veel jäänud, nii et jõuame ka ära mainida hirmutavad trükised sadades tuhandetes. Kui mõni trükis on teid hirmutanud, siis me palume väga vabandust! Me pole tahtnud mitte peaministrit hirmutada, vaid lihtsalt hoiatada selle trendi eest, mis Euroopas valitseb. Kui me vaatame arvamusküsitlusi, siis 75–80% inimestest on samuti hirmunud. Mina oleksin tavavalijana ka hirmunud, kui ma peaksin kuulama peaministri vastuseid, et kõik on tema jaoks spekulatsioon, väike kriis, ja kõik on solidaarsed. Kui ma vaatan, mis toimub Ungaris, Soomes, Rootsis, siis hoopis see on väga hirmutav. See on hirmutav, mitte meie trükised, kus me osutame faktidele, mis on tõeks osutunud terves Euroopas.
Lõpetuseks räägin arupärimistele vastamisest. Te mainisite, et opositsioon, täpsemalt Konservatiivne Rahvaerakond, esitab pidevalt arupärimisi, eriti immigratsiooni teemal. Seda me teeme ja jäämegi tegema nii kaua, kuni me ei ole saanud konkreetseid vastuseid eelarvesumma, pagulaspoliitika, immigratsioonipoliitika ja selle kohta, kuidas seda lahendada. Seni kuni jäädaksegi rääkima demagoogitsevas stiilis, et kõik on lihtsalt spekuleerimine, esitame me arupärimisi, jäämegi seda tegema ja jääte ka meile vastama. Aitäh teile ja ilusat tööpäeva jätku!

15:57 Esimees Eiki Nestor
Kas peaminister soovib selle päevakorrapunkti lõpus esineda sõnavõtuga? Ei soovi.

---

2. 15:57 Arupärimine haridusliku erivajadusega (HEV) õpilaste õppetöö tulemusliku korraldamise kohta (nr 70)

15:57 Esimees Eiki Nestor
Järgmise arupärimise on esitanud Krista Aru, Andres Ammas, Andres Herkel, Ain Lutsepp, Jüri Adams, Artur Talvik ja Monika Haukanõmm. Arupärijate nimel Krista Aru, palun!

15:57 Krista Aru
Härra Riigikogu esimees! Head rahvaesindajad! Austatud minister! Ma kulutaksin pool minutit, et tänada härra ministrit väga ilusa toetuse eest Eesti hariduse ja teaduse edendamiseks, mida ta väljendas Lõuna-Koreas OECD teadusministrite ühisdeklaratsioonile allkirja andes. Suur aitäh ja ma loodan, et eelarveläbirääkimistel on teie taga kogu valitsus.
Nüüd aga arupärimise juurde. Meie arupärimine, mille on esitanud seitse Vabaerakonna fraktsiooni liiget, käsitleb teemat, mis on sisuline ja millega me kõik oleme kokku puutunud – need on tugispetsialistid ja haridusliku erivajadusega õpilaste õppetöö korraldamine koolides. Eesti haridus tugineb kontseptuaalsele alusele, et meil on kaasav haridus. See on kena ja tore, aga nagu me kõik teame, üha rohkem on lapsi, kes on veidi püsimatud ja kellel on hariduslikud erivajadused. Tegu võib seejuures olla ka ülimalt andekate lastega. Eesti riik on püüdnud seda tööd korraldada ja igati toetada. 1. septembrist 2014 töötavad maakondlikud Rajaleidja keskused, kus on olemas tugispetsialistid, keda kohaliku omavalitsuse koolid võivad endale appi tellida ja kes võivad erivajadusega lastele õppimiseks erilisi tugiplaane koostada. See töökorraldus on siiski mitmeti problemaatiline. Koolides ei ole enamasti seadusega lubatud õppekoordineerija ametikohti. Nii ongi küsimus selles, kuidas Rajaleidja keskuses

koostatud suurepärased plaanid tegelikus koolielus rakenduvad. Kas need rakenduvad nii, et õpetajal on kergem ka teiste lastega tegelda ja et see laps, kes vajab erikohtlemist, seda tõesti ka saab? Sellest kõigest lähtuvalt olemegi esitanud lugupeetud ministrile seitse küsimust ja need küsimused on kõik kantud siirast soovist, et see, mis meie põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 37 on sätestatud, koolielus ka rakendatud saaks. Aitäh!

16:00 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi. Palun!

16:00 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi

Härra esimees! Austatud arupärijad ja teised Riigikogu liikmed! Pean siis tänusõnadega kuidagi vastama. Olen väga tänulik nende tänusõnade eest ja tänan teid ka sisuka arupärimise eest! Mitte kõik arupärimised ei ole nii sisukad ja mitte kõik küsimused ei ole vabad omavahelistest vastuoludest. Aga seekord ma seda kurta ei saa.
Kõigepealt sissejuhatuseks nii palju, et üliandekus selle Rajaleidja kontseptsiooni alla vist ei kuulu, vähemalt ei tea ma, et seda niimoodi tõlgendataks. Küll aga võin öelda, et ma püüan vastata Vabaerakonna väga liberaalse nurga alt küsimustele, mis puudutavad omavalitsuse autonoomiat ning omavalitsuse ja riigi koostööd. Sellesse suhtute te, ma usun, väga liberaalselt, aga mina annan mõne vastuse võib-olla kriitilisema.
Esimene küsimus: "Kuivõrd tulemuslikuks on osutunud kõrge kvalifikatsiooniga tugispetsialistide koondamine reaalsest koolielust kaugemale, maakondlikesse keskustesse? Kas Rajaleidja keskuste spetsialistide koostöö koolidega toimub ülekaalukalt keskustes või koolides kohapeal?" Kõigepealt pean tähelepanu juhtima sellele, et tugiteenuste tagamine on juriidilises mõttes olnud alati mõeldud omavalitsuse funktsioonina. Nemad teevad valiku, mis tugiteenuseid on vaja, ja koolid siis suures osas korraldavad. Vahepeal oli siin teatud segadus, mis haridusminister Aaviksoo aegadel ära klaariti. Tugispetsialistide raha siiski ei saa tulla õpetajate palgafondi arvel. Aga üldjoontes on see olnud suurel määral omavalitsuste funktsioon ja riiklik pakkumine tuleneb pigem sellest, et ühelt poolt on meil üleminekuraskused. Tugiteenused on natukene eksklusiivsed, just selles mõttes, et neid vajavad õpilased on väga erinevad. Lisaks on tegu defitsiidiga – neid spetsialiste on raske leida ja neile täiskoormust pakkuda. Selles mõttes on tsentraalne korraldus ja koostöö realistlikum.
Aga kuna 1. septembrist 2014 osutatakse maakondlikes Rajaleidja keskustes seda teenust kahel eri tasandil, siis vastan ka eraldi. Esiteks, koolid võivad tellida keskustest erapedagoogi, logopeedi ja psühholoogi nn kooli tasandi ehk esimese tasandi teenust. Need spetsialistid töötavad koolides või lasteaedades ja tegelevad vahetult lapsega, toetades ka õpetajaid nende töös. 33 kooli tellis eelmisel ja sel õppeaastal seda teenust keskustest ja see on seaduse järgi tasuline. Tegu on kulupõhise tasuga selles mõttes, et iga kord on ju omahind erinev, aga maksta tuleb keskmise omahinna järgi määratud tasu. Mis selle sees on? 79,5% sellest moodustab töötasu koos maksudega. Kindel on see, et spetsialistid on sel viisil paremini koormatud, kui nad oleksid omavalitsustes või koolides palgal olles. Seega võib öelda, et see on ökonoomne töökorraldus. Ja mulle mõningase üllatusena on see teenus väikevaldadele soodsam. Haldusterritoriaalse reformi tulemusena peaks selline vahetegemine idee poolest ära kaduma, ma arvan. Samas, väikeste valdade olukorda arvestades on see jälle ilmselt mõistlik vastutulek.
Ja siis on veel spetsialisti teise tasandi nõustamisteenus. Seda on vaja, kui lapsel on käitumis- ja õppimisprobleeme, millega ei tulda koolis ja kodus enam toime. Seda pakutakse juhul, kui koolis puuduvad tugispetsialistid ja kui mõne lapse puhul on vaja rakendada sekkumismeetmeid, mille aluseks on nõustamiskomisjoni soovitus. Teise tasandi nõustamisteenust osutavaid spetsialiste on tööl 16 keskuses, nende hulgas 20 logopeedi, 22 erapedagoogi, 26 psühholoogi, 17 sotsiaalpedagoogi ja 60 karjäärispetsialisti. Need inimesed teevad kindlaks probleemide olemuse ja individuaalse lähenemise vajaduse ning nõustavad vastavalt sellele. Aga nad annavad ka vanematele ja haridusasutustele nõu, mida ette võtta. Eelmisel õppeaastal oli selliseid juhtumeid 9651, hinnanguliselt kolmandikul kordadel käidi koolides ja lasteaedades kohapeal. Miks nii vähe? Enamasti eelistavad lapsevanemad Rajaleidja keskuse privaatsemat ja neutraalsemat pinda. Seda teenust on osutatud 2008. aastast alates ja see on jätkuvalt tasuta.
Teine küsimus: "Kui suur hulk koole (protsentuaalselt) eelistab kasutada Rajaleidjas pakutavat teenust?" Esimese tasandi teenust tellib keskusest 33 kooli, mis on 16% väikevaldade koolidest, kellele esimese

tasandi teenuse tellimise võimalus põhiliselt mõeldud ongi. Suured asulad tulevad ise paremini toime, aga muidugi tuleb arvestada, et neid spetsialiste on vähe ja nende koormamine on vajalik. Munitsipaalkoolide koguarvust kasutab seda teenust 7,6%. Teise tasandi teenust on maakondades osutatud peaaegu kõigile haridusasutustele. Tallinnas on jõutud 70% koolidesse ja lasteaedadesse, prioriteediks on olnud need asutused, kus kohapeal spetsialisti pole. Olgu öeldud, et Tallinna põhikooliastmega koolides on eripedagooge vaid 19 koolis, psühholooge 52-s, logopeed on 29% ja sotsiaalpedagoog 43% koolidest. See juba viitab, et tegu on väga nõutud teenustega ja neid spetsialiste ei ole lihtne leida, ammugi siis väikestes valdades. Tsentraalne pakkumine on mõistlik.
Edasi, kolmas küsimus: "Kuidas on tagatud Rajaleidja keskustes koostatud individuaalsete õppekavade ja käitumise tugikavade rakendamine koolis? Kuidas toimib nende tulemuslikkuse kontroll olukorras, kus riigi ülesanne on teostada sisulist järelevalvet, teenistusliku järelevalve ülesanne on aga omavalitsusel ning Rajaleidja keskuse spetsialistid ei kontrolli koolide tegevust." Õpilaste toetamine on tegelikult koolielu igapäevase protsessi osa. Individuaalne õppekava ja käitumise tugikava koostatakse koolis või lasteaias koostöös lapsevanemaga. Rajaleidja keskuse spetsialistid suunavad ja juhendavad nende koostamist. Iga juhtumi puhul määratakse juhtumi haldaja, kelle ülesannete hulka kuulub ka soovitatud meetme rakendamise kontroll. Riikliku järelevalve prioriteet on olnud just hariduslike erivajadustega laste õppe korraldamine.
Neljas küsimus: "Kuidas on võimalik rääkida spetsialistide teenuste kättesaadavusest kohapeal koolides, eriti maapiirkondades, kus Rajaleidja keskuse väljasõidukulu kuus on 50 eurot?" Sellist fikseeritud kulu tegelikult ei ole. Välja on arvutatud keskmine omahind, mis kehtib kõikidele koolidele ja piirkondadele ühtemoodi.
Viies küsimus: "Vastavalt seadusele peab kooli direktor määrama isiku, kelle ülesandeks on haridusliku erivajadusega õpilase õppe ja arengu toetamiseks vajaliku koostöö korraldamine tugispetsialistide, andekate õpilaste juhendajate ja õpetajate vahel /---/. Praegu on see lisaülesanne, mida täidab kooli õppealajuhataja või kooli mõni tugispetsialist kas väikese lisatasu eest või tasuta. Milline on Haridus- ja Teadusministeeriumi kava probleemi lahendamiseks?" See ei ole lisaülesanne. Kõikide õpilaste arengu toetamine on kogu kooli ülesanne ja toetamise põhimõtted peavad olema õppekavas sätestatud. Õpilast ümbritseb tugivõrgustik kooli sees ja ka väljaspool kooli. On oluline, et keegi kooli tasandil vastutaks eri osapoolte koostöö koordineerimise eest. Lapse vajaduspärane toetamine on kooli õppekorralduse lahutamatu osa ja sellega ei ole seatud koolile täiendavaid kohustusi. Otsuse, millised on koolis töötavate inimeste kohustused ja vastutus HEV-laste õppe korraldamisel, teeb koolijuht. Ta määrab HEV-laste õppe koordineerija, tagades ka, et selle tegevusega seotud ülesanded on täidetavad tasustatava tööaja piires. Oluline on siinjuures, et kõikidel koolis töötavatel õpetajatel, tugispetsialistidel, õpilastel ja lapsevanematel oleks selge teadmine, kelle poole pöörduda, kui probleeme tekib.
Kuues küsimus: "Kui HEV-õppe koordineerija on üks süsteemi lüli I ja II tasandi tugiteenuste (st Rajaleidja spetsialistide ja kooli õpetaja) vahel, kas on kaalutud võimalust parema tulemuse saavutamiseks muuta HEV-õppe koordineerija ametikoht riiklikult tasustatavaks ning leida kvalifitseeritud töötajad, kes seda tööd koolides tegelikult ka teevad, st on reaalselt õpetaja juhendajad, vanema nõustajad, paberitega toimetajad jne?" Kui ma küsimusest õigesti aru saan, on mõeldud seda ametikohta kooli või omavalitsuse tasandil. Seda me ei kaalu. Pigem teeme tõenäoliselt ettepaneku, et omavalitsejatel oleks oma haridustoetuse kasutamisel suurem autonoomia. Me kindlasti prioriteedina hoiame õpetajate palga komponente. Kõik muud komponendid ja nende tähendus on tegelikult kõvasti devalveerunud ja devalveeruvad praegugi. Ei ole mõtet kirjutada lahti eraldi õppevahendite ja investeeringute kulu, kui me pakume tasuta näiteks elektroonset õppekava ja investeerimisprogramme. Jätta omavalitsejatele võimalus manööverdada eri kuluartiklite vahel on vägagi mõistlik. Miks ei võiks nad saada ka tugiteenustele kulutada vastavalt vajadusele. Koordineerija roll, kohustused, vastutus ja töömaht võib olla väga erinev, nii et jällegi tekib koormuse jagamise küsimus. Selles mõttes pole selline ametikoht riiklikult ideaalselt rakendatav.
Seitsmes küsimus: "Miks pole vastavaid HEV-õppe koordineerijate ametikohti ette nähtud koolieelsetes lasteasutustes, kus on äärmiselt oluline märgata iga lapse erinevaid vajadusi, tugevusi ja nõrkusi?" Siin ma küll rõhutan, et me räägime ju omavalitsustest. Koolieelsed lasteasutused on väga selgelt omavalitsuse haldusala, nii on see kõikides riikides. Teisiti ei saagi olla. Me ikkagi ei saa riiklikke ametikohti niimoodi ette kirjutada, arvestades ka selle teenuse kirevust – selles mõttes, et nende asutuste suurus on väga erinev. Iga lasteasutus peab lähtuma koolieelse lasteasutuse riiklikust

õppekavast ja eraldi riigi palgal olevat ametimeest sinna vaja küll ei ole. Lasteaia õppekavas peab olema kirjas, kuidas neil on korraldatud erivajadusega laste toetamine. Meil on ka olemas sellesisuline juhendmaterjal pealkirjaga "Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele".

16:15 Esimees Eiki Nestor
Aeg sai täis. Kui jäi midagi ütlemata, võib-olla arupärijad aitavad ministril oma jutu lõpuni rääkida. Aga nüüd küsimused. Jaak Madison, palun!

16:15 Jaak Madison
Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Ma küsin lühidalt: kui suur on praegu keskmine tunnitasu tugispetsialistidel koolides ehk siis kõigil eripedagoogidel ja teistel tugiisikutel, kes töötavad erivajadusega laste heaks? Ja kas te võite öelda ka, kuidas te hindate selle palga suurust selle asjaolu taustal, et pagulaste tugiisikud hakkavad teenima kümme eurot tunnis? Meie laste tugiisikud teenivad sellega võrreldes vist sente?

16:16 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi
Ja kui mõelda veel selle peale, kui palju vaene Riigikogu liige võrreldes pagulastega teenib, siis see on veel eriti dramaatiline. Aga üldiselt on esimese tasandi teenuse hind 27,9 eurot ühe astronoomilise tunni kohta, sellest 79,5% on palk. Selline värk. Pagulaste teemat ma arupärimisest tegelikult ei leidnud, aga neid leidub järjest rohkem muidugi igal pool. See on õige.

16:17 Esimees Eiki Nestor
Andres Ammas, palun!

16:17 Andres Ammas
Aitäh, austatud esimees! Austatud minister! Palun ette vabandust, kui minu küsimus vaatab liiga kaugele tulevikku, aga eks me võimegi ju mõelda natuke kaugemale kui nelja aasta perspektiivis. Rajaleidja on muidugi varasema aastaste lepingute süsteemiga võrreldes suur samm edasi, aga nii Rajaleidja kui ka varasemad karjäärinõustamise ja õppenõustamise süsteemid on püsinud Euroopa Sotsiaalfondi raha toel. Minu küsimus on, mis saab ministeeriumi arvates pärast 2020. aastat. Kas see ülesanne langeb siis kohalike omavalitsuste kaela? Ma saan aru, et minister muigab, sest see aeg on nii kaugel, et tema siis küll enam minister ei ole.

16:17 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi
Vastupidi, vastupidi!

16:17 Andres Ammas
Aga ikkagi, mis saab siis edasi: kas see ülesanne läheb kohalikele omavalitsustele üle, loodame edasi Euroopa rahale või võtab riik selle üle?

16:17 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi
Aitäh! Väljumisstrateegiad on eurorahastamise puhul kindlasti väga kriitiline küsimus. Rajaleidja keskuste kohta vastates pean ma ettevaatlik olema. Ma ei ole seda täpselt uurinud ja kohe üldse ei ole ma uurinud, mis on olnud eelmiste ministrite lubadused või hoiakud – kas on omavalitsustele midagi lubatud või lubamata jäetud. Aga eks see oma olemuselt on ikkagi selline valdkond, et ei teeks paha, kui neid keskusi omavalitsuste koostöös arendataks. Samas on sellise töö puhul ka riiklik koordineerimine arusaadav. 2020. aastaks on meie omavalitsuste struktuur loodetavasti nii palju tõhusam, et ka selle teenuse rahastamine on uutel alustel. Praegu ei peaks tingimata veel kindlaid seisukohti võtma, kuidas on see kõik tulevikus vaja korraldada. Aga jah, väljumisstrateegia on oluline küsimus.

16:19 Esimees Eiki Nestor
Märt Sults, palun!

16:19 Märt Sults
Aitäh, auväärt eesistuja! Hea minister! Ükskõik kui hea psühholoog või sotsiaalpedagoog sa ka pole, sa ei suuda päeva jooksul tegelda rohkem kui nelja, viie või kuue – kuus on maksimum, siis sa oled õhtuks juba ise segi – keerulise lapsega, olgu nad geeniused või haridusliku erivajadusega tavalises mõttes. Kuidas te kavatsete soovitud positiivset nihet saavutada, kui psühholoog või sotsiaalpedagoog paneb diagnoosi või kujundab oma hoiaku lapse suhtes lapsevanema või õpetaja kirjelduste põhjal? Last tundma õppida ta ei jõua selle aja jooksul, ta loeb klassijuhataja, lapsevanema või kellegi teise kirjeldusi ja siis ütleb lapsele, et sina pead sööma kaks Xanaxi tabletti päevas või mingit muud möginat neelama. Nii me saame jälle uusi narkomaane juurde. Kuidas te kommenteerite seda mudelit?

16:20 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi
Aitäh! Lõpp läks nüüd dramaatiliseks – juba tulevad narkomaanid. Aga praegu vastan nii, et te teete mind uudishimulikuks. Mina ei ole selle teenusega praktikas kokku puutunud, ma ei ole jõudnud ühessegi Rajaleidja keskusesse. Te andsite mulle hea idee selle kõige üle paremini järele mõelda. Inimesed, kes on koolis töötanud, teavad seda olukorda praktika põhjal ja ma pean neile järele jõudma. Kas kuus last päevas on paras või midagi muud, sellele on mul praegu keeruline vastata. Eks ta ole. Nende Rajaleidja keskuste puhul tean paari probleemi: siin-seal on teenuse tellimine ebaühtlane ja ebaühtlane on ka nende kohtade mehitamine. See ei ole lihtne, spetsialiste leida on väga keeruline. Meditsiinisüsteemis on logopeedide vastuvõtule pikad järjekorrad ja pole alust loota, et koolides on need inimesed olemas ja järjekorrad lühikesed.

16:21 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

16:21 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea minister! Ma võtan ette logopeedid: Rajaleidja keskustes on 16 logopeedi, keskeltläbi üks maakonna kohta. Ma küsin kõigepealt, kas see on piisav arv, ja palun täpsustada, kas see arv tuleneb nõudlusest või pakkumisest. Ida-Virumaal on neli logopeedi, Harjumaal ainult kolm, Hiiumaal ja Saaremaal mõlemas üks. Kas mõni piirkond vajab rohkem logopeede või nende arv tuleneb pakkumisest?

16:22 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi
Aitäh! Eks ma juba vihjasin, et pakkumisega on pahasti. Logopeedid on väga nõutud ja järjekorrad pikad, ei ole lihtne Rajaleidja keskustesse inimesi leida. Iseenesest ei ole meil praegu kuus keskust, vaid siiski 20. Keskmiselt on keskuse peale 1,25 logopeedi, aga vaevalt see nüüd suur lohutus on. Jah, neid spetsialiste on vähe. Te küsisite, kas pakkumine on seepärast väike, et neid spetsialiste lihtsalt pole. Küllap me suure nõudluse puhul saame oma ressurssi rohkem sinna valdkonda ümber tõsta.

16:22 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

16:23 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister, aitäh vastuste eest! Te ise just ütlesite, et selliseid tugispetsialiste – on nad siis sotsiaalpedagoogid, logopeedid, või psühholoogid – lihtsalt ei ole. Ometi meie kõrgkoolid ju koolitavad neid. Kuhu need koolitatud tugispetsialistid siis tööle lähevad?

16:23 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi
Aitäh! Ma peaksin muidugi kõike teadma, aga on asju, mida ma siiski ei tea. Isegi kui piirduda ainult haridusega, on neid asju päris palju. Ei julge öelda, kuhu nad lähevad. Ma isegi kibelesin ühe korra nimetama, mis erialad need on, kus meil säärane kadu kõige suurem on, aga ei, ma ei hakka spekuleerima. Ma ei tea täpselt, peab uurima. Logopeede ilmselt nii palju ette ei valmistata, kui on vaja. Seda ma võin öelda küll. Aga miks neid nii palju vaja on? Kas nad kipuvad kuhugi mujale? Kindlasti nad kipuvad erasektorisse. Lapsevanemad on muidugi õnnetud, kui on saanud teada, kui pikk järjekord on logopeedi juurde riiklikus süsteemis. Neile lohutuseks on levitatud ühte linki, mille nimetus on

"Eralogopeedid" või midagi sellist. Sealt saab siis kiiremat abi. Aga kahtlemata ei ole koolid või lapsed nende spetsialistide jaoks kõige "rammusamad" kliendid. Ja erategijad teevad oma valiku ka natuke vabamalt, kui võib-olla koolide vajadus on.

16:25 Esimees Eiki Nestor
Arupärimiste küsimustevoorus on igal Riigikogu liikmel õigus esitada üks küsimus. Monika Haukanõmm kasutab nüüd selle võimaluse ära. Palun!

16:25 Monika Haukanõmm
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Viimastel aastatel on üks valitsuse suuri prioriteete olnud töövõimereform. Selle väljundiks on ka see, et haridusliku erivajadusega lapsed, sh puudega lapsed saaksid võimalikult hea hariduse. Teadupärast on see eriti keeruline just raske või sügava puudega laste puhul. Võtame kas või pimedad või kurdid lapsed, kes saavad omandada keskhariduse Tartus või Tallinnas. Kuidas uus loodud süsteem aitab kaasa, et niisugune laps saaks õppida oma kodu lähedal, et ta ei peaks hariduse kättesaamise nimel perest eemal olema? See muidugi on selge, riigil on odavam keskenduda ennetusele, andes neile hea hariduse, kui pärast tegelda tagajärgedega.

16:26 Haridus- ja teadusminister Jürgen Ligi
Aitäh! Suur osa sellest valdkonnast on sotsiaalministri haldusalas. Ma olen valitsuskabinetis sama teema tõstatanud, aga pigem eelarvevaidluste käigus. On küsimus, kuidas ikkagi selle reformi ja töötukassa ressursside kasutamist koordineerida, missuguseid dubleerimisi meil karta on ja kus oleks võimalik sama raha eest tulemuse mõttes paremat teenust pakkuda. Valmis retsepte mul ei ole ja ma ei riskiks väga palju seda teemat töövõimereformiga seostada. Aga sisuline seos kindlasti on, eks ma proovin targemaks saada.

16:27 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, minister! Avan läbirääkimised. Palun, Krista Aru arupärijate nimel!

16:27 Krista Aru
Härra esimees! Aitäh, austatud minister! Head rahvaesindajad! Õpetaja töö on nii oluline, et seda tööd ei tasu palk ainuüksi mitte kunagi. Me võime seda palka tõsta ja sellest palju rääkida, aga me peame õpetaja töö väärtustamiseks leidma veel teisi motivaatoreid, sh selliseid, mis õpetaja tööd veidigi hõlbustaksid. Üks võimalikke lahendeid on kindlasti tugispetsialistide täielik rakendamine just õpetaja abilistena. Mitte ainult nende õpilaste puhul, kes on kärsitud ega püsi lihtsalt õppetöö lainel, vaid ka nende laste puhul, kes vajavad tõsisemat abi.
Kaasava hariduse põhimõte Eestis on väga õige. Minu meelest ei ole tähtis, et kaasava hariduse põhimõte on meile mujalt Euroopast tulnud. Kaasav haridus kui selline on sobilik ka Eesti väikesele ühiskonnale, sest iga inimene on meil väärtus. Kui me siin mõtleme nende tugispetsialistide kasutamisele, siis peaksime igal juhul arvestama seda, et esiteks, neid spetsialiste on tõesti vähe. Neid kusagil koolitatakse, aga pärast nad kaovad kusagile. Siin peaks riik olema koos kohaliku omavalitsusega mitte ainult selline järelevalvaja ja nõudja ja uue reglemendi sisseseadja. Me peaksime koos kohaliku omavalitsuse kui üldjuhul üldhariduskooli pidajaga jõudma selleni, et me läheneme probleemile just nimelt sellest seisukohast, kuidas oleks parem õpilasele ja kuidas veidigi aidata kaasa õpetaja töö väärtustamisele. Me ei saa teha otsuseid nii, et me teeme parema käega otsuse ja vasak käsi ei tea, mida parem teeb. Küsimus ei ole ju ainult finantsides, küsimus on hoopis üldisem – see puudutab kogu haridussüsteemi suutlikkust, kaasa arvatud õpetaja töö väärtustamist, õpetaja maine tõstmist ja selle kaudu Eesti haridussüsteemi väärtust.
Nii et tugispetsialistide koondamine Rajaleidja keskustesse on üks samm, aga selle kõrval ei tohiks jätta omavalitsusi üksinda. Õppetöö koordineerimine koolis, sh psühholoogi, logopeedi ja eripedagoogi abi kasutamine peab olema korrektselt ja toimivalt lahendatud. Selle tagamine on riigi kohus, kui riik nõuab oma alamatelt ja tahab anda oma lastele head perspektiivikat haridust. Aitäh!

16:30 Esimees Eiki Nestor

Rohkem sõnavõtusoove ei ole. Minister ei soovi ka midagi öelda. Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

---

3. 16:30 Arupärimine Euroopa Liidu eesistujamaa rolli täitmise kohta 2018. aastal (nr 75)

16:31 Esimees Eiki Nestor

Järgmise arupärimise on esitanud Märt Sults, Kersti Sarapuu, Mihhail Stalnuhhin, Valeri Korb, Lauri Laasi, Dmitri Dmitrijev, Tarmo Tamm, Jaanus Karilaid, Priit Toobal, Aadu Must, Viktor Vassiljev, Siret Kotka, Mihhail Korb, Peeter Ernits, Toomas Vitsut, Mailis Reps, Kadri Simson ja Enn Eesmaa, kes arupärijate nimel ka sõna võtab.

16:31 Enn Eesmaa

Head kolleegid! Austatud minister! Euroopa Liidus kinnitatud eesistumise kava kohaselt saab Eestist 2018. aasta esimesel poolaastal Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariik. Tegemist on kuus kuud kestva vastutusega, mille valitsus võtab Euroopa Liidu Nõukogu töö korraldamiseks, andes võimaluse suunata Euroopa Liidu poliitikasuundi. Eesti on seadnud olulise sihi juhtida perioodil 2018. aasta jaanuarist kuni juunini institutsiooni asjatundlikult, tagades tulemusliku õigusloome ja kujundades konsensust, ning täita oma kohust olla aus vahendaja. Kuna eesistumise läbiviimiseks ei looda uusi süsteeme ega struktuure, vaid kasutatakse väljakujunenud Euroopa Liidu asjade koordinatsioonisüsteemi, töökorraldust, praktikat ning ministeeriumide valdkondlikku oskusteavet, siis see kõik vajab väga head ettevalmistust kogu protsessi sujuvaks toimimiseks.
Seoses sellega on meil järgmised küsimused. Esiteks: "Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise ettevalmistuste üks olulisem osa on personalistrateegia. Eesistumisega seotud personali tuleb hakata aegsasti ette valmistama. Kuidas on Teie hinnangul läinud senine personali ettevalmistamine eesistumiseks?" Teiseks: "Varasema praktika kohaselt kinnitavad eesistujate kogemused, et eesistumise õnnestumiseks on vaja personali, kel on kõrgem motiveeritus. Kuna suure osa eesistumispersonalist moodustavad praegused teenistujad, siis kuidas on tippjuhid teinud senistele töötajatele eesistumise atraktiivseks, kui on selge, et lisaks praegustele tööülesannetele suureneb nende töökoormus väljaõppe ajal veelgi?" Kolmandaks: "Teiste eesistujariikide kogemuste põhjal on Eesti riigil korraldada hinnanguliselt 150–200 üritust, mida kogemuste põhjal külastab 20 000 – 30 000 inimest. Üheks oluliseks ürituste eduka läbiviimise tingimuseks on sobilike ruumide olemasolu. Näiteks peab valitsusjuhtide ja riigipeade tippkohtumistel või konverentsidel olema ruumi suurus vähemalt 800 m^2. Milliseid saale on plaanis Eestil kasutada eesistumisega seotud ürituste korraldamiseks?" Neljandaks: "Eesistumine on Eestile ainulaadne võimalus rahvusvaheliselt tutvustada oma maad, kultuuri ja põhiväärtusi, tõstes seeläbi erinevates valdkondades Eesti nähtavust. Millist kasu toob see teistele Eesti regioonidele ja linnadele peale pealinna? Kas ka teised Eesti piirkonnad võidavad sellest, et Eesti on Euroopa Liidu eesistujamaa, ja kuidas?" Viiendaks: "Eesistumise tegevuskava põhjal koostatakse 2015. –2018. aastaks keskne eelarve. Kas investeeringuid, mida eesistujariigi raames tehakse, finantseeritakse Euroopa Liidu vahenditest või Eesti maksumaksja taskust?" See ju läheb Eesti maksumaksjale alati korda. Aitäh!

16:34 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab välisminister Marina Kaljurand. Palun!

16:34 Välisminister Marina Kaljurand

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Tänan küsimuste eest! Hakkan neile kohe vastama. Sissejuhatuseks ütlen nii palju, et kõik need küsimused ei puuduta ainult puhtalt Välisministeeriumi valdkonda, sellepärast pidasime enne vastamist nõu ja kooskõlastasime vastused Riigikantseleiga.
Esimene küsimus: "Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise ettevalmistuste üks olulisem osa on personalistrateegia. Eesistumisega seotud personali tuleb hakata aegsasti ette valmistama. Kuidas on Teie hinnangul läinud senini personali ettevalmistamine eesistumiseks?" Kui rääkida senisest

hinnangust, siis minu arvates on personali ettevalmistus läinud vastavalt graafikule. Me räägime umbes tuhandest inimesest, kes on 2018. aastal Eesti eesistumisega seotud. Enamik neist on olemasolevad ametnikud, kaasa arvatud Välisministeeriumi ametnikud, kes saavad seoses eesistumisega lisaülesandeid. Et õigeid inimesi leida, on eesistumist ettevalmistav keskne koordinatsiooniüksus Euroopa Liidu sekretariaat, mis töötab Riigikantselei juures, koostöös Välisministeeriumiga kogunud töörühma juhi potentsiaaliga ametnikud nn salve ehk inimvarasalve. Nende hulgas on ka Euroopa Liidu institutsioonides töötavaid ametnikke, kes on valmis eesistumisse oma panuse andma. Kõik salves olevad kandidaadid läbivad tiheda sõela. Näiteks tehakse neile ka inglise keele oskust kontrolliv test. Salve kogumaht on umbes 500 inimest, see arv lähtub Euroopa Liidu eesistumise raames juhitavate töörühmade arvust. Kokku vastutame eesistujana ligikaudu 200 töörühma eest. Tegelikult tähendab see igale töörühmale ühte juhti ja ühte asejuhti, lisaks veel nn varu juhtudeks, kui eesistumise lähenedes peaks tekkima juurde kas siis uusi töörühmi või tuleb ette muid ettenägematuid muudatusi. Inimesed võivad näiteks töökohti vahetada. Salve koosseis kinnitatakse novembris. Välisministeerium vastutab 56 töörühma eest ja nendest 33 puhul on vaja täita eesistuja rolli. Teistel juhtudel täidab eesistuja rolli Euroopa Komisjon. Kõik eesistumisega seotud inimesed saavad järgmise paari aasta jooksul koolitusi, mis on neile vajalikud erialaste teadmiste omandamiseks, aga ka selleks, et töörühma tööd kiiresti, efektiivselt, pädevalt juhtida. Ma palun vabandust, et mul on suus see komm, mis võtab ära köhimise. See ei ole lugupidamatus teie vastu.

Teine küsimus: "Varasema praktika kohaselt kinnitavad eesistujate kogemused, et eesistumise õnnestumiseks on vaja personali, kel on kõrgem motiveeritus. Kuna suure osa eesistumispersonalist moodustavad praegused teenistujad, siis kuidas on tippjuhid teinud senistele töötajatele eesistumise atraktiivseks, kui on selge, et lisaks praegustele tööülesannetele suureneb nende töökoormus väljaõppe ajal veelgi?" Mis puutub Välisministeeriumi ametnikesse, siis ma võin öelda, et motivatsioon on tegelikult väga kõrge. Eesistumist ei tehta ju tihti. Erialaselt on see suur väljakutse, ka diplomaatidele. Nii et vähemalt Välisministeeriumi ametnike puhul näeme juba praegu väga suurt motiveeritust. Arvan, et sama võib öelda ka teiste ministeeriumide kohta. Motivatsiooniks on ka eelnev koolitusprogramm, kus inimesi valmistatakse ette, et nad tunneksid ennast enesekindlalt, et nad teaksid, mida neilt oodatakse. See aitab kindlasti kaasa. Plaanis on ka kompenseerida lisatasudega seda täiendavat tööd, mida hakatakse tegema juba 2017. aastal. Jah, meie eesistumise aeg on kuus kuud 2018. aasta esimesel poolaastal. Kuid tegelikult toimuvad eesistumised kolmikutena, troikades, nii et me hakkame neid teemasid üle võtma juba märksa varem. Hakkame kohtumistel käima, hakkame rohkem nendesse teemadesse süvenema. Nii et see periood kestab kauem kui puhtalt kuus kuud.

Kolmas küsimus: "Teiste eesistujariikide kogemuste põhjal on Eesti riigil korraldada hinnanguliselt 150–200 üritust, mida kogemuste põhjal külastab 20 000 kuni 30 000 inimest. Üheks oluliseks ürituste eduka läbiviimise tingimuseks on sobilike ruumide olemasolu. Näiteks peab valitsusjuhtide ja riigipeade tippkohtumistel või konverentsidel olema ruumi suurus vähemalt 800 m^2. Milliseid saale on plaanis Eestil kasutada eesistumisega seotud ürituste korraldamiseks?" Jah, tõepoolest, sõltuvalt ürituste tasemest vajame eesistumise läbiviimiseks erinevaid ruume. Tallinnas ei ole praegu mitmeotstarbelist konverentsikeskust, kus kõiki eesistumisüritusi saaks võõrustada, ja seetõttu tuleb vajalikke ruume hakata riigihanke teel leidma. Mis puutub tippkohtumisse, siis tippkohtumise korraldamine ei ole kohustuslik. Nii et seda tuleb veel arutada. Hetkeseisuga ei näe me vajadust korraldada seda Eestis, selle võib teha ka Brüsselis. Hanked algavad siis, kui on koostatud esialgne eesistumise kalender, nii et suuremad ja olulisemad üritused tuleb planeerida 2016. aastal, ülejäänu kavandamine jääb 2017. aastasse.

Neljas küsimus: "Eesistumine on Eestile ainulaadne võimalus rahvusvaheliselt tutvustada oma maad, kultuuri ja põhiväärtusi, tõstes seeläbi erinevates valdkondades Eesti nähtavust. Millist kasu toob see teistele Eesti regioonidele ja linnadele peale pealinna? Kas ka teised Eesti piirkonnad võidavad sellest, et Eesti on Euroopa Liidu eesistujamaa, ja kuidas?" Paratamatult langeb kõige suurem ürituste ja kohtumiste toimumise raskus Tallinnale. Jah, tekib võimalus viia külalisi ka Tallinnast kaugemale, aga olles nüüd ka ise välisministrina käinud mõned korrad Luksemburgis, olen kogenud, et mõnel juhul on isegi Tallinnasse tulek päris keeruline. Selge see, et me peame arvestama ka sellega, et kui me näitame külalistele muud Eestit, siis nad peavad nendesse paikkondadesse jõudma mõistliku aja jooksul. Kuna osa 20 000 või 30 000 väliskülalisest tuleb Eestisse esimest korda, siis me muidugi teeme kõik selleks, et see ei jääks nende viimaseks külaskäiguks, vaid nad tuleksid tulevikus turistidena tagasi. Eestist väljaspool toimuv on koondatud "Eesti Vabariik 100" ja eesistumise välisprogrammi. Välisprogrammi

raames toimuvad väljaspool Eestit üritused, kus tutvustatakse Eesti kultuuri, loodust, ühiskonda, ettevõtlusmaastikku, rahvast tervikuna. See toetab huvi ja valmisolekut Eesti külastamiseks. Nii et tegelikult me tutvustame oma riiki nii toimuvatel üritustel kui ka nende programmide raames, mis viiakse selle eesmärgiga ellu meie saatkondades, aga loomulikult samuti Brüsselis.
Viies küsimus: "Eesistumise tegevuskava põhjal koostatakse 2015.–2018. aastaks keskne eelarve. Kas investeeringuid, mida eesistujariigi raames tehakse, finantseeritakse Euroopa Liidu vahenditest või Eesti maksumaksja taskust?" Suurema mahuga investeeringuid kinnisvaraobjektidesse eesistumise eelarves ei ole planeeritud. Välisministeeriumi seisukohalt vajab uuendamist meie alaline esindus Brüsselis, just selle infrastruktuur, sest eesistumise ajaks peame majutama või leidma seal tööruumid topeltarvule inimestele. Selleks on Välisministeeriumi eelarves planeeritud 1,3 miljonit eurot. Tööd on juba alanud ja jätkuvad järgmisel aastal. Eesistumise eelarvest rahastatakse eelkõige personali- ja majanduskulusid nii Tallinnas kui ka Brüsselis. Mis puutub üritustesse Tallinnas, siis nende hulka kuuluvad näiteks ka Riigikogu korraldatavad kohtumised, ministrite, ekspertide mitteametlikud kohtumised, visiidid, konverentsid, seminarid. Viimaste puhul on võimalik ka kaasrahastamine Euroopa Liidu institutsioonide poolt.
Lõpetuseks avaldan lootust, et eesistumise lähenedes muutub infovahetus ja koostöö Riigikoguga veelgi tihedamaks. Mis puutub konkreetsetesse küsimustesse eelarve, ürituste, ruumide ja muude tehniliste üksikasjade kohta, siis keskne koordinaator on Riigikantselei. Neil on olemas selle kohta täpne informatsioon. Aitäh!

16:44 Esimees Eiki Nestor
Sellele vaatamata on Riigikogu liikmetel küsimusi. Andres Herkel, palun!

16:44 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Teie viimane lause muutis mul kavas olnud küsimuse osaliselt mitterelevantseks, kuna ma tahtsin just bürooruumide kohta küsida. Te rääkisite konverentsikeskustest ja üldse suurematest ruumidest, aga siiski peaks teil olema ettekujutus, kui palju ja millises mahus bürooruume me sellel perioodil vajame. Kuidas ikkagi need hanked hakkavad toimuma? Ma ei varja, et selle küsimuse ajend on muu hulgas üks ajakirjandusest läbi käinud oletus, et üks Reformierakonna suursponsor arendab kinnisvara Tallinna mereäärses piirkonnas just nimelt sihiga neid bürooruume eesistumisperioodil rentida. Ma loodan, et see spekulatsioon ei ole päris pädev. Aga siiski, kuidas see kõik hakkab toimima nii, et me teame, et asjakorraldus on läbipaistev ja selge?

16:45 Välisminister Marina Kaljurand
Ma tänan küsimuse eest, lugupeetud Riigikogu liige! Ma võin korrata seda, mida ma juba ütlesin: täna ei ole meile veel teada täpset kalendrit ja meile ei ole teada, kui palju üritusi hakkab toimuma, kui palju inimesi osaleb ja milliseid ruume vaja läheb. Jah, kõik need ruumid leitakse riigihanke korras. Meil on pisitillukene kogemus sellest ajast, kui Tallinnas toimus NATO välisministrite mitteametlik kohtumine, kus olid kohal 27 riigi esindajad. Jah, meil on mingisugused kogemused. Siis korraldas Välisministeerium, praegu on keskne asutus, kes haldab suurt eelarvet ja kes hakkab hankeid korraldama, Riigikantselei. Aga ma olen kindel, et kõik saab olema läbipaistev ja objektiivne ning kõigest informeeritakse ka Riigikogu.

16:46 Esimees Eiki Nestor
Märt Sults, palun!

16:46 Märt Sults
Aitäh, härra eesistuja! Proua välisminister! Küsimus on natukene negatiivne. Teie ettevalmistused on maksimaalsed ja kindlasti toetamist väärt, aga äkki – see on spekulatsioon – keegi teine valmistub ka selleks eesistumisajaks. Äkki kooliõpetajad, lasteaiaõpetajad ja põllumehed plaanivad suuri väljaastumisi? Kas te ei arva, et samal ajal elavneb mingisugune vastupanuliikumine ja korraldatakse demonstratsioone? Ja kui te olete selle peale mõelnud, siis mis meetmeid te kavatsete kasutusele võtta, et näidata Eestit ilusamana, kui ta tegelikult on?

16:47 Välisminister Marina Kaljurand

Ma tänan küsimuse eest, lugupeetud Riigikogu liige! Me ei ole selle peale mõelnud, kas me hakkame korraldama vastuaktsioone või hakkame demonstratsioone eemal hoidma või neid maha suruma või näitama Eestit kaunimana, kui ta on. Eesti on demokraatlik riik ja Eestis on õigus avaldada oma arvamust, aga millises vormis, kus ja kes hakkab arvamust avaldama eesistumise ajal, see on küsimus rohkem sisejulgeolekuteenistusele. Aga kindlasti ei hakka me näitama Eestit ilusamana, kui Eesti on. Eesti on piisavalt kena ja piisavalt demokraatlik riik ning külalised, kes siia tulevad, saavad teda näha sellisena, nagu ta on.

16:48 Esimees Eiki Nestor
Enn Eesmaa, palun!

16:48 Enn Eesmaa
Suur aitäh! Austatud minister, aitäh seniste vastuste eest ja loodan, et ka järgmine vastus on mulle meelepärane. Teie vastustest käis juba läbi sõna "troika". Tõepoolest, tegemist on kolme riigiga, nendest üks on Eesti Vabariik. Kas ühine ettevalmistustöö nende kahe riigiga – need riigid on ju teada – on juba alanud ja kui on, siis kui intensiivne see on? Tõenäoliselt koostöö üha kasvab, mida lähemale aasta 2018 jõuab.

16:48 Välisminister Marina Kaljurand
Suur tänu küsimuse eest, lugupeetud Riigikogu liige! Tõepoolest, meiega koos on troikas Suurbritannia ja Bulgaaria. Konkreetset kalendrile tuginevat tegevuskava ei ole. Aga nädal tagasi kohtusin ma Londonis Briti välisministriga ning me arutasime ka eesistumist. See, et britid valmistuvad praegu eesistumiseks, on minu arvates väga positiivne. Samal ajal kui nad valmistuvad referendumiks Euroopa Liidu tuleviku küsimuses, Euroopa Liitu kuulumise küsimuses, valmistuvad nad ka eesistumiseks. Mida me oleme arutanud? Me oleme arutanud, kas meil kolmel riigil võiksid olla sellised teemad, mis läbiksid kõiki eesistumisi, mitte nii, et üks riik tegeleb kuus kuud ühtede teemadega ja siis järgmine riik tegeleb kuus kuud teiste teemadega. Me püüame leida ühisosasid. Paistab, et teemad, millega me oleme valmis koos tegelema kõigil eesistumistel, on konkurentsivõime, innovatsioon, majandus, siseturg. Seda temaatikat võib isegi natukene ettepoole tuua. Ka Holland ja Slovakkia on öelnud, et need on teemad, mis neid huvitavad. Nii et me ootame selliste jätkuvate teemade käsitlemist läbi mitme eesistumise, siis saavad eesistumised olla efektiivsemad.

16:50 Esimees Eiki Nestor
Mart Helme, palun!

16:50 Mart Helme
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Proua välisminister! Ma usun, et te nõustute minuga täiel määral, et n-ö hea ilm välispoliitikas on läbi, ees on küllaltki keerulised ajad. Me näeme seda ju iga päev. Võimalik, et Suurbritannia ei ole sel ajal enam troikas, võimalik ja äärmiselt tõenäoline, et meil tuleb hakata korraldama kriisikohtumisi, et Eestit hakkab üsna sageli külastama küllaltki suur hulk tippjuhte teistest riikidest, Euroopa Komisjonist jne. Kas Eesti on ka selleks valmis, et hoida piire kontrolli all, et hoida valmiduses tugevdatud politseijõude ja võib-olla ka märulipolitseid? Kas ka kõik need ettevalmistused on juba alanud või on need kavas?

16:50 Välisminister Marina Kaljurand
Ma tänan küsimuse eest! Mis puudutab eesistumist, siis olles vestelnud ka Briti välisministriga, saan ma ainult korrata seda, mida tema ütles. Ta ütles, et nad valmistuvad eesistumiseks. Ja täna me teame, et britid on eesistujad enne meid. Jah, kõike võib juhtuda. Kui peaks juhtuma selline asi, et Suurbritannia ei ole eesistuja enne meid, siis loomulikult me reageerime sellele koos teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega.
Mis puutub märulipolitseisse, siis Välisministeerium ei ole asunud niisugust kava ette valmistama, aga ma olen kindel, et sisejulgeolekuasutused on selle peale mõelnud. On meil ju varem toimunud tähtsaid kohtumisi, sh tippkohtumisi, ja need saavad toimuda ka eesistumise ajal. Mis puutub tippkohtumiste arvu, siis tuleb kaaluda, kuidas neid on mõistlik korraldada. Mõnelgi juhul on tippkohtumised toimunud

Brüsselis, kuna sinna on liikmesriikide valitsusjuhtidel ja riigipeadel lihtsam sõita, eriti kui on lühike etteteatamise tähtaeg. Sellega ma tahan öelda, et kõik kohtumised meie eesistumise ajal ei toimu Tallinnas või mujal Eestis, need korraldatakse kas Tallinnas või Brüsselis vastavalt sellele, mis on mõistlik ja võimalikult mugav ka teistele liikmesriikidele.

16:52 Esimees Eiki Nestor
Valeri Korb, palun!

16:52 Valeri Korb
Aitäh! Lugupeetud proua minister! Te rääkisite sellest, et eesistumine on väljakutse Välisministeeriumi diplomaatidele ja kogu ministeeriumile. Seoses sellega on mul niisugune küsimus. Hiljuti te käisite Ida-Virumaal ja ma usun, et teil on värsked muljed sellest piirkonnast. Kuidas te formuleeriksite eesistumisega seotud väljakutset nendele inimestele, kes elavad Ida-Virumaal? Kas selle piirkonna inimestes on midagi omapärast?

16:53 Välisminister Marina Kaljurand
Ma tänan küsimuse eest, lugupeetud Riigikogu liige! Jah, tõepoolest ma käisin mõned nädalad tagasi Ida-Virumaal. Ma ei oska öelda, mil määral inimesed ühes regioonis on erilisemad kui teises, aga ma võin öelda, et kõik kohtumised, mis Narvas ja Jõhvis toimusid, olid erilised. Ja eriliseks tegi need kohtumised just see, et inimesed tundsid huvi välispoliitika vastu. Me rääkisime väga palju kriisidest, aga me rääkisime ka Euroopa Liidu eesistumisest ja rääkisime ka noorte inimestega koolis. Kui ma sealt ära tulin, siis tulin ma ära positiivse teadmisega, et noored inimesed ja ka vanem põlvkond on seal huvitatud mitte ainult Eesti sisepoliitikast, mitte ainult Eesti-sisestest küsimustest, vaid nad on haritud, nad on avara silmaringiga ja tunnevad huvi ka välispoliitika vastu. Mina usun, et Ida-Virumaa on ka eesistumise ajal väga väärikas Eesti regioon, nii nagu ta on seda absoluutselt iga päev meie igapäevases elus.

16:54 Esimees Eiki Nestor
Jaak Madison.

16:54 Jaak Madison
Austatud välisminister, aitäh nende vastuste eest! Kindlasti brittide käitumine on praegu ainuõige, kuna valmistuda tuleb mõlemaks stsenaariumiks. Tõenäoliselt jääb nende referendum 2017. aasta sisse ja tulemust teab vaid kõigekõrgem seal taevas. Tema ehk teab, kuidas rahvas otsustab. Ja sellest lähtuvalt peab ka valitsus valmis olema kas olema eesistuja või siis hoopis lahkuma Euroopa Liidust. Mind huvitabki just see, kuna viimase poole aastaga on aset leidnud väga tormilisi sündmusi nii seoses euroala kriisiga kui ka migratsioonikriisiga. Schengeni ruumi püsimine on kõikuma löönud, teatud riigid võivad lahkuda. Kas Välisministeeriumis on tehtud ohuhinnang ja prognoos seoses riskiga, et Euroopa Liit 2,5 aasta pärast enam ei eksisteeri sellisel kujul, nagu ta praegu on?

16:55 Välisminister Marina Kaljurand
Ma tänan küsimuse eest, lugupeetud Riigikogu liige! Meie elame praegu teadmises, et me valmistume eesistumiseks, nii nagu valmistub eesistumiseks ka Suurbritannia, nii nagu valmistuvad eesistumiseks enne seda Holland, Slovakkia ja pärast meid Bulgaaria. Kui midagi peaks juhtuma, siis loomulikult tuleb olukorda hinnata ja oma tegevusi selle järgi muuta. Praegu meil ei ole ohuhinnanguid ega ka stsenaariume, kuidas me teeksime eesistumist ilma Suurbritannia eelneva eesistumiseta. Praegu me valmistume Suurbritannia järel ja enne Bulgaariat eesistumist tegema ja ma väga loodan, et kõik läheb selle plaani järgi.

16:56 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, proua minister! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Enn Eesmaa, palun!

16:56 Enn Eesmaa

Te panite kindlasti tähele, et meie küsimused ei olnud koostatud etteheitvas, veel vähem süüdistavas kõneviisis. Need küsimused olid kantud siirast huvist ja ka mõningasest murest selle pärast, kuidas need ettevalmistused on alanud ja kuidas need kulgevad. Tõenäoliselt peaks 2018. aasta esimene poolaasta kujunema selliseks, et koalitsioon ja opositsioon püüavad tegutseda ühes suunas. Eesti peab välja nägema võimalikult edukas, võimalikult tegus, juhtimaks Euroopa Liitu tervelt pool aastat. Välisministri vastustest mõjus võib-olla nii mõnelegi pisut üllatavana võimalus korraldada valitsusjuhtide ja riigipeade nõupidamine Brüsselis. See on kahtlemata üks võimalus, kuid ma usun, et teiselt poolt on see oivaline võimalus tekitada Tallinna selline esindushoone, kus on saal, mis mahutab väga palju inimesi ja mille põrandapind oleks umbes 800 ruutmeetrit. Me saame ju aru, et sedalaadi suurüritusi loodetavasti tuleb Eestis ka tulevikus. Ja see oleks küll kena, kui riigipead ja valitsusjuhid tervest Euroopa Liidust ei sõidaks mitte n-ö kodusesse Brüsselisse, vaid Tallinna. Võib-olla nad tuleksid siis siia teinegi kord. Ja teine moment: kindlasti peaks riik tegema kõik võimaliku, et lennuühendus Tallinnaga oleks sellel poolaastal võimalikult soodus. Oleks ebameeldiv, kui mõni külaline jääks Tallinnasse tulemata sellepärast, et mujalt Euroopast siia sõitmine on seotud suure hulga ebamugavustega.
Need on kaks teemat, millega minu arvates tasuks tõsiselt tegeleda, et meie eesistumise periood oleks edukas. Aitäh ja jõudu!

16:58 Esimees Eiki Nestor
Kas minister soovib midagi öelda? Ei soovi. Arupärimistele on vastatud.

---

4. 16:58 Vaba mikrofon

16:58 Esimees Eiki Nestor
Ja nüüd palun peale haamrilööki vabas mikrofonis sõna võtma Jüri Adamsi! Ei, vabandust, Märt Sultsi!

16:59 Märt Sults
Auväärt esimees! Auväärt kolleegid! Haruldane vaba mikrofoni kellaaeg – arupärimised on nii kiiresti läbi saanud. Ma tahan rääkida õpetajate, sh lasteaiaõpetajate palkadest. Siin just kõlas mõte, et on tarvis õpetajaamet au sisse tõsta ja nende palka tõsta. Keerame nüüd kella tagasi viis või neli aastat, Aaviksoo aega. Ega siis muud ei räägitudki hommikust õhtuni – ikka õpetajate palk, õpetajate palk, õpetajate palk. Üldine kodanikkonna hoiak on selline, et mida nad virisevad kogu aeg. Käib mingi õudne jant, kuigi meie maal saame palju vähem palka kui nemad. Nemad aga muudkui virisevad, kogu aeg on neile vähe.
Tahan öelda, et õpetaja ei peaks oma palgast rääkima. Selleks on olemas minister, ministeerium. Selleks on olemas kohaliku omavalitsuse tuusad, kes peaksid lihtsalt väärtustama õpetajatööd ja andma vajaduspõhiselt raha juurde, nii palju kui on vaja inimese kasvatamiseks, väikese inimese sisemaailma rikastamiseks. Temast tuleb ju vormida suur inimene, kes on vajalik Eesti Vabariigile. See on ju täiesti lubamatu ja mõttetu jura – palun vabandust väljendi pärast! –, et õpetajad ja koolijuhid hommikust õhtuni muudkui räägivad, et raha ei ole. Jumal hoidku, ei sõida ei lennuk, auto ega rong, kui kütust ei ole. Kõik asjad jäävad ju seisma, kui üks riigi põhitaladest ehk haridus on mitteprioriteedina üldisest toitumisahelast välja lülitatud. See on suur rumalus.
Üks minister, härra Aaviksoo, rääkis töö efektiivsusest. Kuidas sa saad töö efektiivsust mõõta koolis? Töö efektiivsus tuleb välja 20–30 aasta pärast, alles siis näeb, kas õpetaja töö oli hea või halb. Kuidas saab sotsiaaltöötaja töö efektiivsust mõõta, kui tal on lapsega tegelemiseks aega ainult üks tund või kaks tundi? Seda ei saa mõõta. Õpetaja saab panna lapsel hetkeks silmad särama. Aga seda, mis inimene tema suunatud lapsest on saanud, näeb ta alles 10, 20, 30 aasta pärast. Haridusminister Ligi ütles, et minu küsimuse lõpp oli väga depressiivne – et seltsimees psühholoog kirjutab välja mingi rohu, on see Xanax, Imovane või mingi muu. Ta teeb seda lõdva randmega, sellepärast et nii saab ta probleemsest lapsest lahti ja laps on kenasti konksu otsas. Xanaxist tekib mingi muu probleem, pärast seda veel mingi probleem ja ongi kogu lugu – ühiskonna jaoks on see inimene kadunud. Ärme räägime õpetaja palgast, ärme räägime õpetaja töö väärtustamisest! Õpetaja töö väärtus on väärtus iseeneses. Seda ei ole vaja väärtustada, see on kõige selle alus, mis üldse olemas on. Ja kui muidu aru ei saa, siis

palun pöörake oma pilgud, otsustajad – nende lauad ja toolid on küll tühjad –, loomariiki ja vaadake, kuidas seal asjad on. Seal vigu ei andestata. Aga inimene on selles suhtes rumal. Õpetajate palk kui selline – paneme siia kolm punkti. Defineerige ära, kes on õpetaja. Õpetaja on defineerimata. Kellel tõstetakse palka, kas õpetajal või meistril, õpipoisil või vanempedagoogil? Või tõstetakse kõikide palka, ka nende oma, kes klassi ees õpetajat mängivad? Aitäh!

17:02 Esimees Eiki Nestor
Jüri Adams, palun!

17:02 Jüri Adams
Härra istungi juhataja! Ma jätkan eelmisel kahel esmaspäeval käsitletud teemat. Kui statistika poole pealt vaadata, siis nendest õigustest, mis meil siin saalis on, kahega on kõik korras. Nelja õigusega on niimoodi, et need on ebamõistlikult piiratud, aga vähemalt ühte on jälle ebamõistlikult laiendatud, st on antud kuritarvitamise võimalus. Ma arvan, et sellest peaks tegema järelduse, et oleks mõistlik, kui meil õnnestuks käivitada kodukorra läbivaatamise ja uuendamise töörühm. Varasematel kordadel on sellised töörühmad olnud Riigikogu juhatuse moodustatud, aga mitte alati ei ole see osutunud väga otstarbekaks, kuna töörühmades on tegutsenud suurel arvul inimesi, kes saavad küll Riigikogu Kantseleist palka, aga kellel pole praktilisi kogemusi Riigikogu tööga. Kui leitakse mingisugune teine võimalus, oleks see teretulnud. Kui mingil põhjusel jääb see töö käivitamata, siis ega see probleem ära ei kao. Tulevad järgmised Riigikogu koosseisud, kes puutuvad samade hädadega kokku ja kujundavad oma arvamuse. Vaevalt meil konsensust kodukorra küsimuses tuleb, aga me võiksime ühiselt töötada selle nimel, et kodukorda toetaks piisav enamus. Anname endale aru, mis juhtus Riigikogu IX koosseisu lõpus, kõik hilisemad kodukorra muudatused ei ole olnud väga õnnestunud.
Riigikogu liikme ebamäärased õigused saalis ei ole kindlasti kodukorra ainukene häda ja võib-olla ka mitte kõige tõsisem häda. Mina isiklikult pean kõige tõsisemaks küsimust, mis tähendus on fraktsiooni institutsioonil Riigikogus – see ei ole siiamaani selge – ja kas see on mõistlikult lahendatud. Sellega haakub ka küsimus eelnõude lugemistest. Neid on nominaalselt kolm, tegelikult ja sisuliselt on neid jäänud kaks. Kolmas lugemine oli ajalooliselt selline, et siis enam ei arutatud eelnõu sisulisi küsimusi, vaid ainult sõnastuslikke finesse. See väljendus 1930. aastate kodukorras niimoodi, et muudatusettepanekuid sai esitada ainult nende osade kohta, mida oli juba muudetud eelmiste ettepanekutega. See on nüüd taandatud keelelise viimistluse ja keelelise toimetamise tasemele ja Riigikogu liikmed on sellest sisuliselt välja lükatud. Teise lugemise korraga, nagu see praegu on, võiks ju põhimõtteliselt nõus olla, kuigi enam eriti ei praktiseerita teise lugemise katkestamist. Aga esimese lugemisega on üksjagu hädasid. Esimesel lugemisel on ajalooliselt tulnud anda vastus kahele küsimusele: esiteks, kas pakutavat seadust on üldse vaja, ja teiseks, kas konkreetne eelnõu sobib seaduse alustekstiks. Sellega on jah üksjagu hädasid ja need hädad taanduvad põhiliselt sellele, et meil ei ole õiget võimalust sõna võtta nende küsimuste arutamiseks.
Aga kordan siis lõpetuseks sedasama asja, et ma väga loodan, et Riigikogu juhatus moodustab mingisuguse töörühma kodukorra muudatuste pakkumiseks. Kui seda siiski ei juhtu, siis me peame ühiselt leidma mingi teise võimaluse selle töörühma käivitamiseks. Aitäh!

17:07 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

17:07 Peeter Ernits
Austatud juhataja ja teised kolleegid, keda teid saali nii vähe on jäänud, kuigi aeg pole hiline! Ma naudin alati maestro Adamsi esinemisi. Ka mina ei hakka rääkima õpetajate palkadest. Ma toon teile teateid tegelikkusest, ma räägin teile, kuidas maal elatakse. Eile käisin ma külas ühel farmeril, kel on väike kari ja kes sõna otseses mõttes oli ahastuses. Me oleme siin saalis rääkinud *top-up*'ist ja kuidas leedukad ja lätlased seda maksavad. Oleme rääkinud sellest, kuidas liigutatakse piima siit sinna ja sealt siia. Aga me ei ole endale tegelikult aru andnud, mismoodi maal elatakse, mismoodi elavad ka väikesed tootjad, suurtest rääkimata. Kui eelmise aasta algul sai see konkreetne talupidaja piimaliitri eest 37 senti, siis praegu on hind 23 senti. Ta võrdles neid kriise, 1998. aasta ja praegust kriisi. Ta ütles, et kui me tookord pääsesime kahe kuuga, mil raha ei tulnud, siis nüüdne kriis on palju pikem. Praegu räägitakse umbes 400 karjast, kes peagi on teel lihakombinaati. Need lehmad ise veel ei tea seda, aga peremehed teavad.

Neil ei ole talveks sööta varutud.
Mis selle kõige tagajärg või tulemus on? Hiljuti me saime teada, et Eesti piimandus on tõesti hästi heal tasemel. Me oleme globaalses võidujooksus juba teiseks tõusnud. Ja kui viletsamad karjad, kelle keskmine toodang ei ole 11 000 kilogrammi ringis lehma kohta, langevad välja, siis keskmine tõuseb. Nii et irooniaga võib öelda, et nõnda saame keskmise piimaanni näitaja aina kõrgemaks ja äkki jõuame ühel päeval esikohale maailmas. Kuid mida me tegelikult sellega saavutame? Me saavutame selle, et peale selle, et kaovad karjad, kaovad ka töötajad – mitte ainult need, kes lehmi lüpsavad ja talitavad, vaid ka söödatootjad, samuti need, kes varustavad farme ravimite ja söödalisanditega. Muuseas, paljudel on näpud nii põhjas, et ei jõua enam söödalisandeid ja ravimeid osta, rääkimata sellest, et otsast müüakse tõukarja, saadetakse lihakombinaatidesse. Meie kombinaadid ei saa varsti enam rohke liha töötlemisega hakkama, tuleb Poolasse saata.
Sellised väiksed teated tegelikkusest nüüd õhtu eel, kui päike hakkab loojuma ja kui me enne rääkisime siin õpetajate palkadest ja nautisime maestro Adamsi intellektuaalselt silmapaistvat kõnet. Tänan tähelepanu eest!

17:11 Esimees Eiki Nestor
Palju tänu! Kohtume homme. Head õhtut!

Istungi lõpp kell 17.11.